

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indsigt

Egaa-Bogen

1989

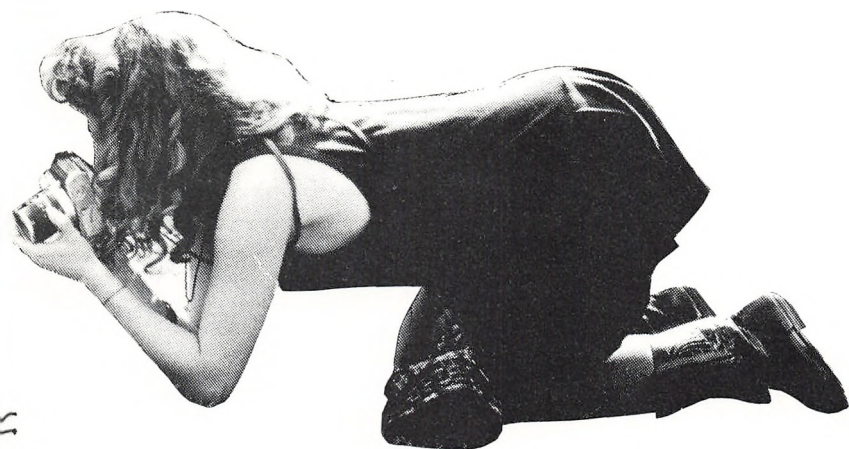
Indhold

Egå-bogen 1989	3
Træet	4
Højskolekrønike	5
Vision og virkelighed	15
Udkig fra spindesiden	20
Åge Bogkoge	24
Dage med musik og drømme	26
Basis for livet	32
Om drama.....	35
Ragnarock 1989	40
2 sange fra Ragnarock	46
Højskolen - kærlighed til livet	49
Spejlkuglen	54
Ekspressiv Idræt og Korsang, sommerkursus 1989	56
Nyt fra højskolen	59
Freud og Jung, sommerkursus 1990	64
Jubilæum	66
Eleverne, forårsholdet 1989	68
Eleverne, efterårsholdet 1989	70
En hilsen fra medarbejderne	72

Tegninger og illustrationer er udført af eleverne Signe Kongebro, Camilla Behr, Hedda Bjørn, Dorthe Hansen og Sanne Olsen.

Fotografierne er taget af Jan Ankerstjerne, Elo Madsen, Finn Schmidt, Sus Lindeløv, Erik Pill Christensen og eleverne Vicki Meier, Jacob Groth Sangild, Sanne Olsen, Arne Axelsen og Peter Holst Christensen.

Indsigt

Egåbogen 1989

Temaet for årets Egåbog opstod som redaktionens ønske om at kaste lys på de overvejelser vi hver især gør os om det daglige arbejde med undervisningen.

Med sidste års tema: Udsigt, prøvede vi at mærke hvor vi stod og se vores horisont. I år vil vi se mere indad, prøve at forbinde hverdagen med ideerne og vi vil derved forholde os til både højskolens tradition og dens fornyelse.

Vi synes at de forskellige artikler belyser hinanden fint, og at der er kommet en usædvanlig god helhed ud af det. Det skyldes måske at vi i disse år trods krisetider og nedskæringer er velsignet af den heldige treenighed: gode rammer, gode medarbejdere og gode elever !

Redaktionen

Jan Ankerstjerne

Sus Lindeløv

Elo Madsen

Træet

Dorthe Hansen, hus 4

Fredag d. 17/11-89. Opgave i litteratur ved Eva: Tegn et træ! Skriv derefter et digt hvori træet indgår:

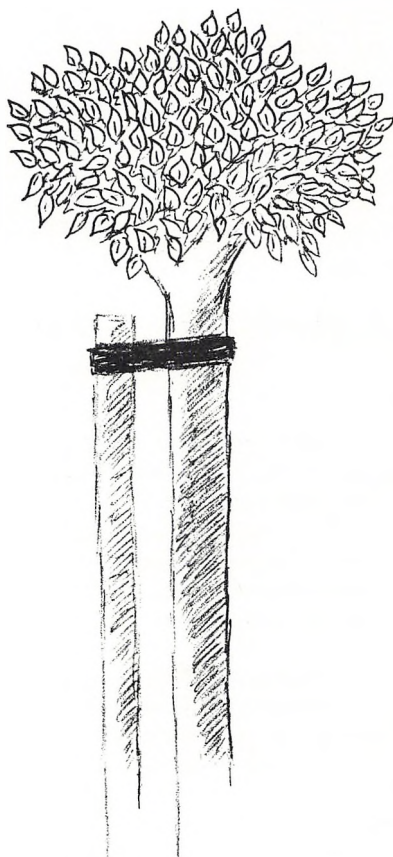
I starten var jeg svækket
jeg hang med bladene
kunne ikke se lyset
kunne ikke se lyset for det store træ
det tog saften og kraften
fra mig

Jeg voksede dog alligevel
langsomt og ujævnt
jeg blev lidt større
mine blade var knap så små
men skyggen fra træet
var der stadig

Skyggen blev for stor
jeg tabte alle mine blade
grenene hang som
tunge skyer mod jorden
afkraftet og uden mod
skyggen holdt vagt med skarpe øjne

Solen brød frem for skyggen
jeg fik en pæl ved min side
jeg støttede mig usikkert
til pælen med vejende bevægelser
grenene løftede deres arme
bladene blev grønne

Skyggen kommer i ny og næ
ligger som truende øjne
men pælen er ved min side
holder mig fast
hvis jeg nu skulle falde
jeg rækker mig forsigtigt mod solen

Højskolekrønike

Elo Madsen

I medarbejdergruppen her på stedet er vi gode til at forny os, og vi diskuterer ofte forholdet mellem tradition og fornyelse, også med eleverne. Men de fleste af os føler naturligvis en sund usikkerhed overfor hvad **traditionen** egentlig byder på. I et svagt øjeblik tilbød jeg derfor engang at trække nogle højskolehistoriske linier op. Jeg vidste netop så lidt herom, at jeg havde mod til at tro jeg kunne foretage de nødvendige udvælgelser. Jeg blev klogere.

Højskolens 150-årige historie er så sammenvævet at uanset om man deler den op på tværs og følger generationernes kampe og overvejelser, eller på langs og følger de forskellige skolesyners udvikling, vil man komme til at rive noget fra hinanden, som burde være set i sammenhæng.

Jeg har valgt det første, at gå på tværs og følge de enkelte generationers udspil om højskolens rette opgaver og indretning. Men jeg nøjes vel at mærke med at kridte banen op, så man selv kan gå i kamp med tingene. Og rollen som linievogter afgiver jeg skyndsomst hermed.

Nye læsere kan begynde her.

Som en novemberstorm der fejrer bladene af træerne, farer tanken om folkestyret over Europa i 1800-tallet. Pynten og privilegierne rives af konger og adel, men hvad skal komme i stedet?

Den menige mand er en bonde. Han er bekymret ved udsigten til at magten tages fra kongen, som han trods alt ser som sin beskytter. Han kan ikke uden videre se fordele ved at det velhavende borgerskab, gejstligheden og jordbesidderne kommer til fadet for at mele deres egne kager.

Sådan skulle det komme til at gå i mange lande. Hvis ikke det gik helt så galt i Danmark, er det sikkert fordi vi havde en original tænker som Grundtvig.

Han så meget klart at skulle folket styre måtte der klogskab til. Men det helt utrolige ved Grundtvig var at han ikke så det som et spørgsmål om at folk skulle have flere kundskaber, men folk skulle oplyses, d.v.s. sættes i stand til at "kalde det liv frem

som man hos ethvert menneske måtte forudsætte allerede var til stede."

Efter hans mening har vi det hele i os. Vi skal ikke omdannes eller uddannes eller inddæmmes. Der skal kun oplysning til, så vi kan se os selv. Os, folket. Det danske folk.

De skoler der på den tid fandtes i Danmark afskyede han af et godt hjerte på grund af deres terperi, åndløse udenadslære og eksamensuvæsen. En sådan skole skulle man være heldig for at slippe igennem med sine fulde fem i behold.

Han ville lave en skole hvor det var livslyst og den levende samtale der var drivkraften, og hvor den enkeltes frie udvikling gik hånd i hånd med fællesskabets. Hvor en levende vekselvirkning udviklede både elev og lærer.

"Det er Kiendemærket paa den folkelige Høiskole, at det er Lærlingene der spørge, og Lærerne der hver evige Dag maa op med deres Lektie og blive udleet naar de bomrer..."

Han ville lave en *Skole for Livet, en folkelig Højskole*.

Han fik den aldrig.

Det var ellers lykkedes ham at få den enevældige konge, Christian d. 8. interesseret i at indrette Sorø Academi til en folkelig højskole. Men inden planen blev ført ud i livet døde kongen og et par måneder efter var enevælden afskaffet.

Folkestyret var indført, men det var langt fra hele folket der fik lov at tage del i styret, og de der kunne, ønskede ikke Grundtvigs Sorø højskole. .. Men hans skolesyn og hans åndsfrighed kom alligevel til at præge det danske samfund. Og den folkehøjskole han ville have indført oppefra, kom alligevel. Men nedefra.

Bøndehøjskolerne.

Den 7. november 1844 startede 22 bønderkarle som verdens første højskoleelever på Rødding Højskole i Sønderjylland. Skolen blev oprettet fordi professor Christian Flor og andre gode folk ikke ville finde sig i at tysk sprog og kultur efterhånden bredte sig voldsomt overalt i Sønderjylland. Flor var meget inspireret af Grundtvig, og skrev således i 1846:

Afgangseksamen har vi ikke. Det vigtigste ved undervisningen på vores højskole er ikke de positive kundskaber og færdigheder, som vi søger at bibringe eleverne, men snarere det åndelige liv, som bliver vakt og næret hos dem, så deres forstand bliver skarper, deres dømmekraft modnere, deres hjerte åbnere og ædlere, at der vækkes hos dem sans for orden, skønhed og et smagfuldt liv, at lyst til beskæftigelse kan træde i stedet for den sædvanlige dorskhedsvane, at deres sind og derved deres væsen kan blive frimodigere, deres følelse for

kammeratskab og fædreland blive varigt næret og styrket. Alt dette kan ikke godt stilles til skue ved en offentlig eksamen.

Og Rødding beviste at det duede. I en sådan grad at højskolerne allerede fra de første år modtog beskedne statstilskud. En af landets storgodsejere kunne endda begrunde dette således: "*Vanskeligt kan der ydes vort land en større tjeneste end ved at give dets opvakte sønner i bondestanden en sådan lejlighed til en højere åndsudvikling, der vil virke velgørende og befrugtende på hele folket.*"

En højere åndsudvikling, ja hvad betyder så det ? For Grundtvig stod det tidligt klart at man udmærket kunne skelne mellem menneskelig og kristelig udvikling. Der måtte råde ægte åndsfrighed i højskolen, det var ikke kristenlivet der var dens opgave men menneskelivet.

Sådan skelnede to af de betydeligste foregangsmænd på denne tid ikke. Rasmus Sørensen var vækkelsesprædikant, agitator for bedre kår til den underkuede landbefolkning, og han var praktiker. Med utallige taler rundt i landet banede han vejen for nytænkning. Folk opdagede at de ved at stå sammen kunne rejse deres egen højskole - f.eks. Uldum, 1849.

Den mand der skulle få størst betydning i højskolens første tid var Christen Kold (1816-70). Han var hverken profet eller teoretiker, men han var sej. Og så vidste han at Gud elsker os mennesker, og det var det vigtigste formål med al hans skolevirksomhed at vække eleverne, så de kunne få del i den glæde.

Med stor stædighed holdt han fast på sine ideer om at børn ikke lærte noget ved at kunne remse op udenad, men ved at høre en levende for-

tælling, f.eks. fra Danmarkshistorien eller bibelhistorien. Skal man kunne stoppe nogensomhelst viden i hovedet på folk må de først vækkes, så de er parate til at tage imod.

"Jeg tror at jo mere man lærer det danske folk at kende, desto mere vil man erfare at de ikke rigtig kan blive oplyste, uden at de først bliver oplivede, eller i hvert fald at det må følges ad, at der oplyses og oplives til een og samme tid."

Efter at have arbejdet med børn i mange år blev han grebet af Grundtvigs tanker om den folkelige højskole. Han følte det skal være hans opgave at føre den ud i livet, men han vil have eleverne i en alder af 14, 15, 16 år:

"Når de er 18 år er de allerede begyndt at lege kjæresten, ryge tobak og handle med piber og ure, og så kan vi ikke få dem beåndede."

Det mente Grundtvig nu nok.

"Nej, som jeg har opfattet forholdet, er min mening den eneste rigtige. Jeg har altid været helt sikker i min sag, også når jeg tog fejl."

Sagde Kold. Og han tog fejl. Efter nogle år med højskolen på Ryslinge mark (fra 1851) og senere i Dalum måtte han give Grundtvig ret.

Når Christen Kold tillægges så stor betydning for den form som friskoler og højskoler endte med at få, skyldes det ikke kun hans kendte *"først oplive, siden oplyse."*

Det er nok så meget fordi han ganske enkelt var eet med sit arbejde. Jævnt og ligefremt delte han vilkår med sine elever, og det var i deres fælles dagligdag hans undervisning fandt sted.

*Disse kasketkarle er Vallekilde Højskoles første elevhold (1865).
Under pelshuen i midten ses forstander Ernst Trier.*

Den store højskoletid

Efter Danmarks nederlag i 1864 viste der sig rundt i landet en stærk interesse for at søge tabet overvundet. Det blev den store højskoletid. Efter bondehøjskolerne kommer nu næste generations folkehøjskoler, og mændene bag disse får af eftertiden navn som den *første generation* af højskolefolk, selv om de jo faktisk var anden generation.

Alene i årene 1864–70 oprettedes 50 højskoler, hvoraf dog kun nogle få er tilbage.

Tre unge mænd, **Schrøder**, **Trier** og **Nørregård**, blev denne generations dominerende og markante skikkelser.

Den 26-årige Ludvig Schrøder var blevet forstander i Rødding, men stedet lå i det Sønderjylland, som nu blev tysk. Han flyttede derfor højskolen nord for grænsen, til Askov. Ernst Trier og Jens Nørregård var

begge 28 år da de oprettede henholdsvis Vallekilde og Testrup Højskole.

Det var den historisk-poetiske højskole de skabte. Det er sagt af professor K.E.Løgstrup at det geniale ved dem var at de mobiliserede en forståelse af den menneskelige tilværelse, der rakte til mere end til løsningen af de aktuelle opgaver.

Når Nørregård i 1870 kunne sige: *"Som rytteren plejer og øver sin hest for at den kan være kampdygtig på slagets dag, således er det højskolen opgave at hjælpe de unge karle, der søger den, til at blive rede og dygtige til den store kamp, som forestår det danske folk. En kamp for frihed og selvstændighed – og det som i denne kamp skal bære det danske folk op, er det åndelige liv, som det derfor gælder om at vække og nære"* – så tænker han ikke kun på genop-

rejsning efter nederlaget ved Dybbøl, men på en vilje til i alle forhold at være parat til dåd.

Dag og dåd er kæmperim !

Samme Nørregård førte fra Testrup en indædt kamp mod Lars Bjørnbak på Viby Højskole. "Testrupperne" afskyede "Bjørnbakkerne" for deres fladpandede materialisme, deres lærebøger og deres eksamenssystems skyld. Det var som asernes kamp mod jætterne. Omvendt hånede man i Viby grundtvigianerne på "Bragesludringsanstalten" for deres unyttige tågesnak.

Også fra venners side måtte Testrup høre kritik. I den bestandige drøftelse af "om eleverne skulle lære noget eller skulle nøjes med indtryk", kunne en grundtvigsk præst skrive således:

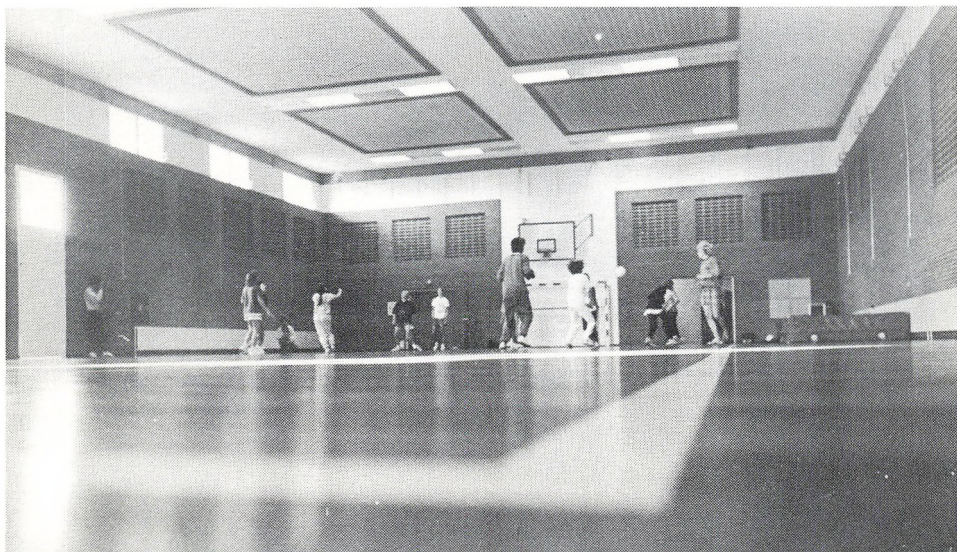
Følgen af denne maden med indtryk istedenfor anvisning til eget arbejde er en åndelig forlystelsessyge og den tykke uvidenhed, som vi ser de sørgelige følger af rundt om blandt de yngre af den grundtvigske vækkelse.. jeg kan ikke tie til det lefleri med det slette, dovne, nydelsessyge og og forkælede...

Vallekilde Højskole var en anden af "de store højskoler" på den tid. At forholdene ikke helt var som i dag kan illustreres med følgende. Forstander Ernst Trier fik besøg af digteren Bjørnstjerne Bjørnson, og fortalte om den gode og nødvendige skik ved dagens middag: Man sad som folk på landet ved et fælles bord med hver sin træske.

Fire personer om hvert grødfad, og så langede man ind. Bjørnson lyttede begejstret til en så folkelig skik, og da middagen gik i gang greb også han en træske. Men snart blev der længere og længere mellem hver skefuld, og til sidst lagde han skeen, så hjælpeløst og fortvivlet på Trier og udbrød:

"Nei, vennen min, dette går ikke!"

Den skytte- og gymnastikbevægelse som rejste sig i befolkningen efter 1864 (man øvede sig til revanchekampen) vandt kun langsomt indpas på højskolerne. Gennembruddet kom i 1884 da Trier byggede et nyt øvelseshus i Vallekilde og indførte den "Ling'ske" gymnastik, som lagde vægt på de frie lege i stedet for på den

militære eksercits. Denne nye svenske gymnastik som tilmed også var for kvinder gik straks sin sejrsgang over Danmark. På få år byggedes hundredvis af forsamlingshuse med plads til både den folkelige gymnastik og foredraget.

Af de tre "store", Jens Nørregård, Ernst Trier og Ludvig Schrøder var den sidstnævnte nok den mest markante og myndige. Efter flytningen fra Rødning var han forstander for Askov Højskole 1865-1906. Han gjorde de historiske foredrag centrale, og

frem for alt var den nordiske mytologi det redskab han brugte at vække eleverne med.

"Livsvisdommen i Nordens myter, som jeg hørte dem på Askov i mine unge dage opmuntrede ungdommen til dåd!" sagde en af hans gamle elever, en bondesøn som siden drev en forsømt gård frem til et mønsterbrug. Og han var ikke den eneste - mange af de bønder som i disse år startede andelsmejerier og lignende havde været på højskole, og henviste gerne til den åndelige betydning dette havde de fået for dem.

Alvorlig hygge og debat på elevværelse i Askov, vinteren 1887-88. Eleven Jeppe Jensen til venstre var tæt på at blive smidt ud p.gr. af denne "debatklub", som var kritisk overfor højskolens undervisning og lærerne. Jeppe smed siden sivskoene og kaldte sig Jeppe Aakjær.

Men kundskabsfagene blev ikke glemt i Askov. Schrøder indførte i 1878 en videregående undervisning, så mange af hans elever tog to vinterkurser og fik dermed et grundlag for en lærergerning, et politisk arbejde o. lign.

Mange gode lærere havde i Schrøders tid (1865-1906) ansættelse på Askov: Poul la Cour, Jakob Knudsen og utallige andre der som Holger Begtrup blev kendte højskolelærere og forstandere i årene fremover.

Askov udvidede Højskole fik i kraft heraf en uofficiel status som nordens førende højskole, og Schrøder havde nærmet sig Grundtvigs ide med folkehøjskolen i Sorø.

Anden generation

I Askov fortsatte Jacob Appel (forstander 1906-28) den linie Schrøder havde lagt. Men det 20. århundredes nye strømninger i samfundet, i

politik, kunst og videnskab satte sig spor overalt, også i Askovs undervisning. Matematik og fysik fik en ny anseelse i la Cours og Appels historiske udformning, og la Cours videnskabelige arbejde og hans tekniske opfindelser (bl.a. til vindenergi) fik stor værdi for mange små lokale samfund.

Alligevel var der ikke plads til alt. Det var berettiget når Georg Brandes i 1902 anklagede højskolerne for religiøs og national snæverhed. Der var ikke plads til fritænkere, en højskole måtte bæres af et kristent fællesskab mellem lærerne, mente Appel. Han anså det som en fejltagelse fra Grundtvigs side når denne ikke havde udtrykt et sådant krav i sine tanker om skolen i Sorø.

Den skarpsindige valgmenighedspræst og højskoleforstander i Ågård, Valdemar Brücker, gik i 1912 i rette med den manglende åndsfrihed på

Askov og på ligesindede højskoler :

"Vore højskoler er jo til en vis grad blevet kirkelige prækeanstalter", og han fandt det var på tide man i Danmark besluttede at føre Grundtvigs Sorø-tanker ud i livet.

En folkelig statshøjskole med landets bedste lærere skulle højne niveauet og modvirke *"det gudelige og folkelige pjat i vore forsamlingshuse"*. Med en sådan folkehøjskole ville man kunne komme i forbindelse med de store befolkningslag i byerne og modvirke den spaltning der var opstået mellem land og by.

Det blev ikke til noget med Sorø-tanker denne gang heller, men sandt var det at der var brug for at etablere forbindelse til bybefolkningen, som i alt for ringe grad kom på højskole.

Dog lykkedes det Johan Borup at rejse Borups Højskole midt i København i 1891.

Der var betydelige meningsforskelle mellem den anden generations højskolemænd, men idealismen og iveren for den fælles sag var den samme. Ud over de nævnte var det *f.eks.* Grønvald Nielsen, Vestbirk, Povl Hansen som efterfulgte Trier i Vallekilde i 1894, Holger Begtrup som oprettede Frederiksborg Højskole i 1895, Thomas Bredsdorff som oprettede Roskilde Højskole i 1907 og Alfred Povlsen, som var forstander i Ryslinge (1884-1922).

Mellemløbet

En af de største personligheder i højskolen i dette århundrede var også en af de mest stilfærdige, nemlig J.Th.Arnfred (1882-1977), som efter Appel var forstander i Askov (1928-56). Han fik betydelig indflydelse på højskolens udvikling ved sit arbejde

for bl.a. "Foreningen for Højskoler og Landbrugsskoler" og ikke mindst i kraft af et kæmpearbejde for hele den danske andelsbevægelse skabte han respekt om både det folkelige samarbejde og om højskolerne.

Han var ikke som forgængerne Schrøder og Appel den almægtige patriark, hans idealbillede var nyt for den tids højskoler:

"..et team-work, et frit demokratisk samarbejde mellem en kreds af ligestillede medarbejdere, der hver kom med sit syn og sit temperament, som måske var rygende uenige, men altid ubetinget loyale over for hinanden, som trods alle modsætninger ville det samme og realiserede dette i et festligt sammenspil."

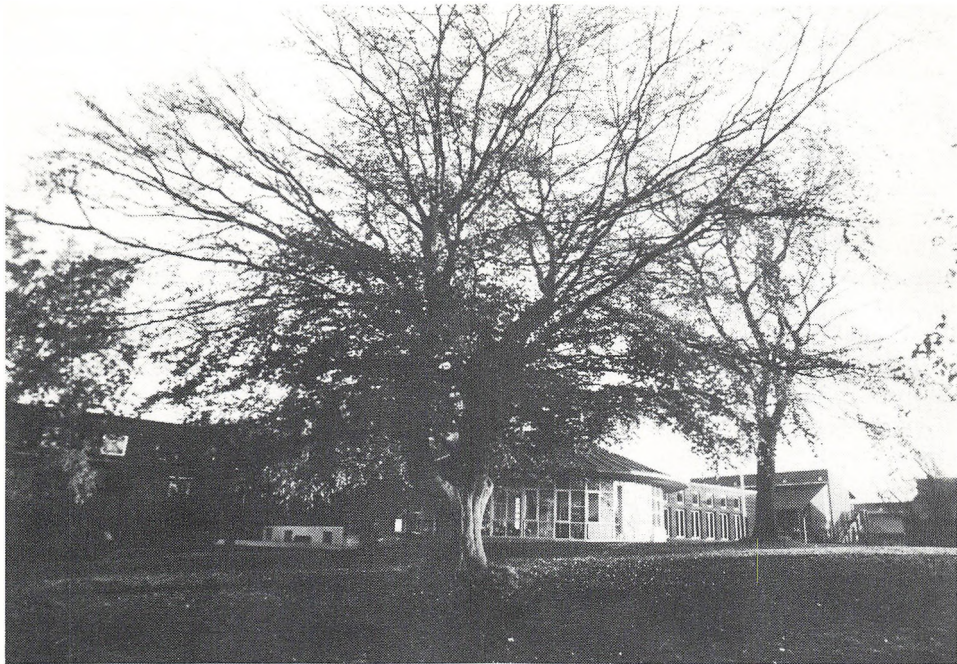
Det lykkedes ham dog ikke i Askov at nå idealet, dertil var modsætningerne for store mellem kendte lærere som C.P.O. Christiansen, Jens Rosenkjær, Johannes Novrup, Hans Haarder og Poul Engberg.

Blandt de højskoler som fortsatte den mytologiske linie, ragede Rønshoved med forstander Aage Møller højest. Han afviste den tilfældige, overfladiske undervisning i dagsaktuelle spørgsmål - sand livsoplysning skal stadig være højskolens eneste opgave, og den gives ikke bedre end ved fortællingen af de nordiske myter. Aage Møller tog altså Grundtvig helt bogstaveligt når denne sagde :

Kun ord, der går i sagn og sang, opholder folkelivet.

Aage Møller oprettede Rønshoved Højskole i 1921, men måtte i 1941 sælge skolen til Hans Haarder.

Den nordiske mytologi spillede også en stor rolle for Gymnastikhøjskolen i Ollerup, grundlagt af Niels Bukh i 1919. Hans elev, Kr. Krogshede byggede i 1938 Gerlev Idrætshøjskole.

Den store arbejdsløshed i 30'erne gav højskolerne problemer. Man fik ganske vist en del nye elever i tale, men mange blev tvunget på højskole for ikke at miste understøttelsen, og de var selvsagt ikke særligt motive-rede. Tilmed fik højskolerne et uheldigt ry for at være et sted for arbejdsløse.

Men mange steder blev gjort en stor indsats, f.eks. overtog arbejderbevægelsen Roskilde Højskole og man valgte Hjalmar Gammelgård som forstander. Han vidste at der boede en stoder og en konge i ethvert menneske – det kommer kun an på hvem af dem man kalder på!

Efterkrigstiden

Under anden verdenskrig holdt højskolerne en ret lav profil, selv om man dog allerede i 30'erne tog afstand fra nazismen.

Tiden efter anden verdenskrig præges af en række nye skolers grundlæggelse, startende i 1946 med Krogerup Højskole med professor (i kirkehistorie) Hal Koch som forstander.

Da Krogerup kritiseres for at have kastet vrage på traditionen, og for "blot at være en skole for politik og demokrati" svarer Hal Koch i 1951 med et velovervejet opgør med Grundtvigs menneskesyn og skolesyn. Vore drømme, syner og ungdommelige idealer kan vi umuligt undvære, og Grundtvigs betoning af dem vil Hal Koch på ingen måde bestride. Men han mangler hos Grundtvig og i hele traditionen fra det 19. århundrede en

grundlæggende forudsætning: en forståelse af menneskelivets vilkår, midt i eksistensen, midt i virkeligheden, her og nu.

Det drejer sig om to punkter. For det første den simple kendsgerning at *vi alle er bestemt til at dø og at "den dag skal jeg ikke være hos dig og du ikke hos mig"*. For det andet at mennesket på godt og ondt er bundet til sit medmenneske. Vi griber ind i hinandens liv og skæbne. Om vi vil det eller ej: *vi virker til fald eller til oprejsning, til ulykke eller lykke, til gråd eller glæde.*

Båret af ægte åndsfrihed udtrykker han derpå højskolens opgave således: *"Opgaven er, overfor unge, der er ved for alvor at begynde deres liv, at stille dem ansigt til ansigt med virkeligheden, deres egen virkelighed.*

Derfor må enhver skole være en vækkelses-skole, være "Koldsk", uden at den just behøver at tale om "Guds kærlighed og Danmarks lykke". Vækelse må der være, men det er ikke skolens opgave at være kirke. Det vil sige at den hverken skal bibringe eleverne en kristelig, en national, en politisk eller en social tro. Men den skal, så godt lærerne formår det, og således som det kan gøres i undervisningens samtale – hindre dem i at flygte fra virkeligheden. Til denne virkelighed hører ikke blot idealerne og det med støv og ånd, men der hør-

rer først og fremmest de par temmelig nøgterne kendsgerninger som jeg har fremdraget: døden og næsten."

Af andre skoler der opstod disse år kan nævnes Gymnastik- og idrætshøj-skolerne i Vejle (1947), Viborg (1951) og Sønderborg (1952), Husflidshøjskolen i Kerteminde (1952) og Båring (1959) og Herning Højskole (1960).

Men her er vi allerede gået for vidt med denne krønike, så lad os slutte med at lytte til Ludvig Schrøder i 1871 :

"Naar en Flok unge Mennesker er samlede paa en Skole, der ikke har nogen Eksamen til sit Endemaal, saa bliver der ikke alene Spørgsmaal, om hvad vi, Lærerne, har at sige, men ogsaa om hvad de Unge vil tage imod. Der, hvor Lærernes Evner og Lærlingenes Trang mødes til en given Tid, der ligger Skolens Gerning. Der kommer rimeligvis aldrig den Tid, da vi kan sige: nu har vi et fuldstændigt Program; Programmet maa i Tidens Løb forandre sig med Folkets Udvikling. Jeg vil da heller aldrig haabe, at Folkehøjskolen skal blive en Institution i den Forstand, at den staar færdig og afsluttet, men jeg vil haabe, at det altid vil være saaledes, at Folkehøjskolen bæres af de Enkelte Personligheder, der giver sig i dens Tjeneste; duer disse ikke, vil Skolens Virksomhed af sig selv standse!"

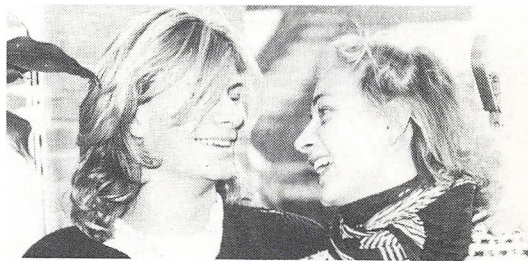
Vision og virkelighed

Jesper Gilbert Jespersen

At være højskolelærer er for mig noget med at være sammen på et lille sted med en masse forskellige mennesker. Her kan vi i den praktiske dagligdag forsøge at skabe rammerne for en livs- og samværsform, der gerne skulle kunne være et frugtbart selvoplevet eksempel, når eleverne igen skal ud og lave hele Verden om til en stor højskole!

I en vision om højskolen skal der være plads til at tænke stort:

Jeg ville gerne, at eleverne tager herfra med en kuffert fuld af livsbekræftende oplevelser, først og fremmest at livet er vidunderligt og det skal leves. Dette indebærer en realistisk tro på eget værd og grundlæggende respekt for andre, men også at man har fået øvet sig i at turde

tage nødvendige problemer og konflikter op og løse dem sammen. Højskolen er en smeltekedel, hvor man kan prøve sig selv af og finde balancen mellem at kunne sige fra og vise overbærenhed.

Jeg ville gerne, at eleverne tager en oplevelse med sig af at have levet i en ånd af åbenhed og gensidig tillid, engagement og munter ansvarlighed. At de har været med i et stærkt fællesskab, kender glæden ved at løfte i flok og har fået sig nogle venner for livet.

Som huslærer står jeg dagligt med disse udfordringer, og guderne skal vide, at der ofte kan være langt fra den jordnære dagligdag til disse smukke mål. Alene projektet med selv at være et eksempel på alt dette er jo et livsværk i sig selv. Men det gør det da nemmere at forsøge at møde eleverne på en ligeværdig måde.

Min rolle som huslærer er at hjælpe dem på glem og prøve at være der, når huset eller den enkelte har brug for det. Men det er også at hjælpe dem til selv at finde ud af det sammen. Her kan det være svært at holde sine "gode ideer" for sig selv. Det sværeste er ofte, når en stor del af et elevhold møder op med en udbredt mistillid til "pædagoger", som vi har

oplevet det nogle gange. Så tager det tid og mange kræfter at komme igennem med, hvad det egentlig er vi vil. Måske fordi det ligger så langt fra nogle elevers erfaringsverden. En hashsag bliver til et spørgsmål om at kunne se hinanden i øjnene, at tage sig selv alvorligt og få sammenhæng i det man siger og gør.

Alt i alt er det i de perioder jeg er huslærer, at jeg mærker meningen med højskolearbejdet stærkest, fordi man gennem sådan en periode med fælles op- og nedture kommer til at holde af.

Fagene

Som faglærer er det både hårdt og godt at erkende, at det vigtigste på højskolen foregår i elevhusene. Men fagene er for mig alligevel det sted, hvor eleverne gerne skulle opdage, hvor meget større livet er, end de først antog.

Her vokser troen på eget værd, man bliver klogere på sig selv, lærer at udtrykke sig verbalt og non-verbalt, man kan pludselig noget, mærker suset af at gøre noget sammen og kan skue ud over sin egen horisont og se en retning, i hvilken man vil bruge sine kræfter og sit engagement.

Jeg er uddannet lærer i udtryksfagene musik og formning (jeg hader ordet kreativ). Skolens ånd af tillidsfuld forventning til lærere, der vil opdyrke nye fagområder, de brænder for, har imidlertid fået mig til med bankende hjerte at kaste mig ud i forskellige snakkefag. De har f.eks. heddet "mit ønskesamfund", "den ny virkelighed", "psykologi" og nu "livssyn". Det sidste er vel nærmest en slags filosofi, hvor eleverne i mødet med forskellige livsopfattelser får lejlighed til at diskutere og

formulere sig frem til, hvor de selv står.

Vi befinder os i en tid, hvor omkostningerne ved det rationelle verdensbillede efterhånden er blevet så store, at det er nødvendigt med et helhedssyn.

Det er ikke et spørgsmål om at efterligne de gamles stammedans i et nostalgisk trip tilbage til tiden før Verden gik af lave. Men vi kan hente inspiration i deres ydmyge og ansvarsfulde naturforbundethed til at skabe nogle nye tidssvarende ritualer; herigennem kan vi på et dybere plan få lejlighed til at tilegne os en oplevelse af Verdens forbundethed, der går foran alle dagligdagens isolerede og modsatrettede tilbud på virkeligheder.

Teknologien i sig selv er jo ikke dårlig, den kan f.eks. bruges i miljøets tjeneste. I princippet burde intet produkt fremstilles, uden at der blev taget langsigtede økologiske hensyn.

Og her står man så med sin bil, vaskemaskinen og alle talenterne!

Det er en lang proces, jeg taler om, men Verden i dag har brug for hele mennesker, der tør se sig selv som en lille perle på en kæde fra fortiden og endeløst ind i fremtiden. Mennesker, der tager ansvar for denne kæde og skaber fred ved at "være fred", dvs. lader arbejdet med at slutte fred med indre fjender finde sin naturlige forlængelse i et udadrettet arbejde for en verden i bedre balance.

Formning

Derfor er et selvbesindelsesfag som formning vigtigt. Her kan man i ro og mag lade den håndværksmæssige fordybelse gå hånd i hånd med

en forsigtig formulering af indre billeder og anelser. Arbejdet som lærer består ofte i at hjælpe eleverne væk fra en evig gentagelse af gamle skemategninger og standardsymboler. Croquistegning, kendskab til kunsthistorien og erfaringer med de kunstneriske virkemidler giver efterhånden færdigheder og selvtillid i ydre iagttagelse.

Et eksempel på en opgave i indre iagttagelse kunne være: "Mal dit liv og beskriv i former og farver dine følelser overfor vigtige personer i de forskellige perioder". Det giver lejlighed til at tænke efter, hvorfor man er, den man er nu, og stof til drømme.

De virkelige kunstneriske udtryk kommer som regel først, når eleverne evner at bruge det håndværksmæssige på en dybt personlig måde. I det hele taget ser jeg det i formning som min opgave efterhånden at inspirere enhver ind i en billedmæssig udvik-

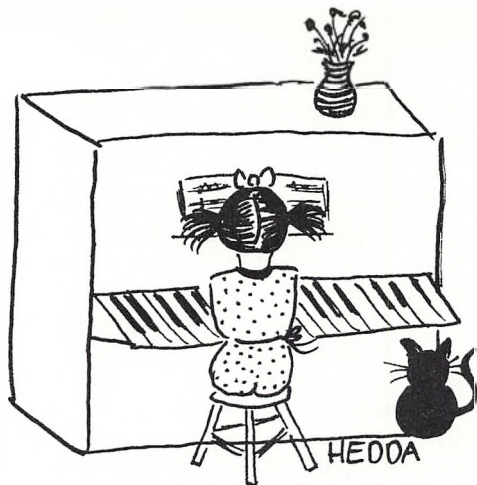
lingsproces, hvor den enkeltes eget personlige udtryk bliver klarere og klarere formuleret.

I skolens kaleidoskopiske undervisningsplan kunne jeg godt savne at denne proces fik bedre tid til at folde sig ud, men mange korte forløb opliver måske bedre ved, at eleverne kan tage herfra med en følelse af at have mange fjer i hatten og nye strenge at spille videre på.

Musik

Modsat billedudtrykket, hvor man ofte står alene med sit individuelle udtryk, er faget musik et sted, hvor samspillet mellem en selv og de andre virkelig står sin prøve. Her handler det om at få det til at swinge sammen og at løfte i flok. Man er ganske enkelt uundværlig. Hvad er f.eks. et godt rocknummer, hvor trommeslageren mangler?

Gennem tiden har jeg bevæget mig rundt i mange afdelinger af det musikalske univers: Musikteori, instrumentalundervisning, musikhistorie- og sociologi, eksperimental- og compu-

termusik, kompositionsværksted, men altid med stærk vægt på sammenspil. I øjeblikket er jeg ved at indstudere den musik, jeg har skrevet til Louis' "Ragnarock".

Man kunne med rette spørge, hvad det er, der får os musikfolk til gang på gang at stå oppe i musiklokalet og knokle i en infernalsk larm i dage og uger frem mod en koncert, hvor det hele bliver sendt ud i den blå luft. Puf!

Jeg vil prøve at forklare: Meget af min musikundervisning er drevet af

en lyst til at bibringe eleverne nogle af de oplevelser med musik, som jeg kender fra mig selv og har svært ved at leve uden. Det er noget med en glæde, noget jeg kan få frem, kommunikere, en frihed som jeg kun kender i det musikalske sprog, nogle øjeblikke af henførthed, livskvalitet, liv...

På den ene side glæden ved at fordybe sig og forfine udtrykket, så man kollektivt kan udtrykke en følelse i total legende tilstedeværelse. På den anden side noget, der kan sammenlignes med den kildrende fornemmelse af at springe ud fra 10 metervippen i tillid til, at man sandsynligvis nok skal få lært at flyve!

Der er groft sagt 2 former for sammenspilsnumre: De lette, hvor der er

plads til det legende og grænseoverskridende, og de flotte, hvor glæden er i fællesskab at besejre en stor faglig udfordring. De bedste rummer begge dele, og det er lykken hver gang der ud af det første øvekaos vokser rigtig musik, som de kan spille med swing, klang og overskud.

Så længe vi til stadighed evner at fornemme hvor eleverne er henne og kan tilpasse forventningerne til situationen, må eleverne gerne mærke, at vi *vil* noget med dem. Så vokser de med tilliden til, at de nok skal klare det.

Det er store forhåbninger og krav til stille, men det mener jeg også, at højskolen skal gøre.

Udkig fra spindesiden

Pernille Gilbert Jespersen

I sommers anmeldte Marianne Rosen i Information en ny bog af den engelske kunstner Kaffe Fasset. Den uforglemmelige overskrift på anmeldelsen lød kort og godt: "BRODER OG ONANER"!

Dette hentyder selvfølgelig til diskussionen om håndens kontra åndens arbejde, og det synes jeg er et vigtigt spørgsmål i højskoledebatten om de kreative fag.

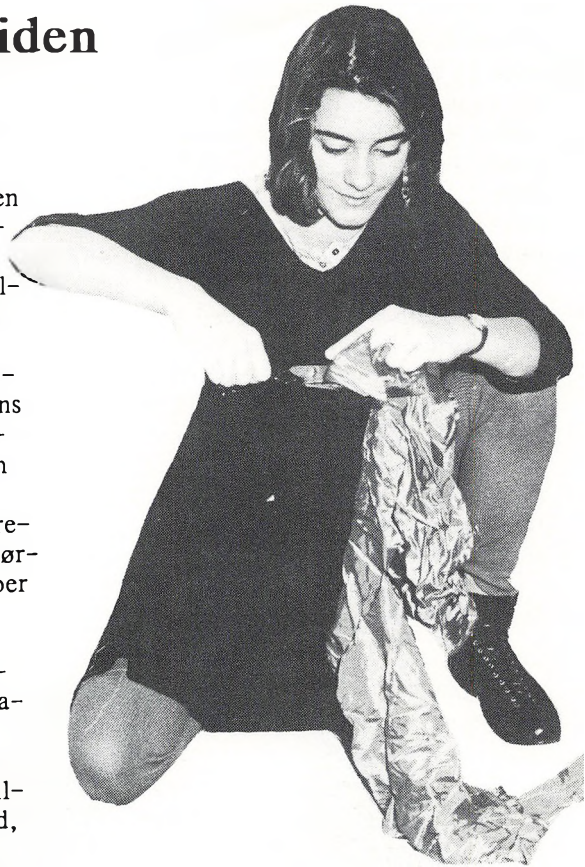
Vi er på vej mod det 21. århundrede, det indre marked er lige om hjørnet, den teknologiske udvikling løber så hurtigt, at nogle af os i flere spørgsmål er ved at blive overhalet indenom. Hjernedødsriteriet, gensplejsningproblematikken, manipulation med arveanlæggene osv...

Hver dag bliver vi via medierne præsenteret for nye katastrofer, miljøproblemer, apartheid, sult og nød, og hvordan i alverden kan man så overhovedet tillade sig at beskæftige sig med noget så navlebeskuende som f.eks. at sy, spille, musik, male, danse eller lave drama?

Ved at mennesket udvikler dets kreative potentialer og er deltager i skabende processer, får det et rigt liv. Disse aktiviteter er altså en måde at bevare livskvalitet på lang sigt, og det er jo til syvende og sidst det som alle samfundets problemer drejer sig om.

At beskæftige sig kreativt er oplivende og giver overskud og fantasi til at tænke i nye baner, til at gå ud og gøre noget ved det.

Højskolen er for mig en levende proces som har mange forskellige

aspekter. Et af dem er den enkelte elevs udvikling gennem højskoleopholdet, og elevholdet som gruppe. Det kan være utroligt forskelligt fra hold til hold, hvor godt det lykkes at lave højskole. Nogen få elever fatter aldrig helt, hvad det vil sige at være en del af et fællesskab, og selv være ansvarlig for det. Andre kommer med meldinger et stykke tid efter opholdet.

Men for langt de fleste lykkes det at få nogle af de oplevelser, som jeg synes er vigtige: At gi' den enkelte nogle gode oplevelser, at finde ud af at verden er meget større end først antaget, at mangfoldighederne kan

samles til den fælles alvor og glæde. En tro på at man er noget i sig selv og en ansvarlighed over for fællesskabet.

Det er også vigtigt for en højskole, at man formår at følge med udviklingen – og det er vel og mærke uden at falde på halen for den. Netop det, at vi er en ungdomshøjskole, gør at vi mærker samfundets og tidens strømninger meget hurtigt. Det stiller krav til medarbejdernes fleksibilitet og evne til at ha' fingeren på pulsen.

For 5 år siden da jeg startede som ung grøn højskolelærer, havde jeg nogle temmelig præcise ideer om, hvad det var jeg gerne ville. Og oven i købet også om hvordan det så skulle gøres!

Imidlertid har jeg haft den glæde at konstatere, at man bliver mere ydmyg med tiden.

Nu finder jeg den største udfordring i at forholde mig åben overfor det der nu engang måtte vise sig, og hele tiden prøve at gøre tingene bedre. Det er ikke bare det at lave noget nyt, men også at blive bedre til det man nu engang brænder for, at sørge for at ha' sit hjerte med i det man gør.

Tekstilområdet, som jeg primært har undervist i de sidste par år, er et stort fag (som vi er flere der deles om) på Egå. Vi arbejder med vævning, syning, billeder, batik og remazolmaling, samt læder og skindsyning. Desuden samarbejder vi med andre fagområder som f.eks. drama og formning.

Lad os bare være ved, at det jo stadig trods alle ligeberettigelsestider, er et pigefag. Det er desværre sjældent at drengene vover sig op i gemakkerne. Jeg har virkelig tænkt

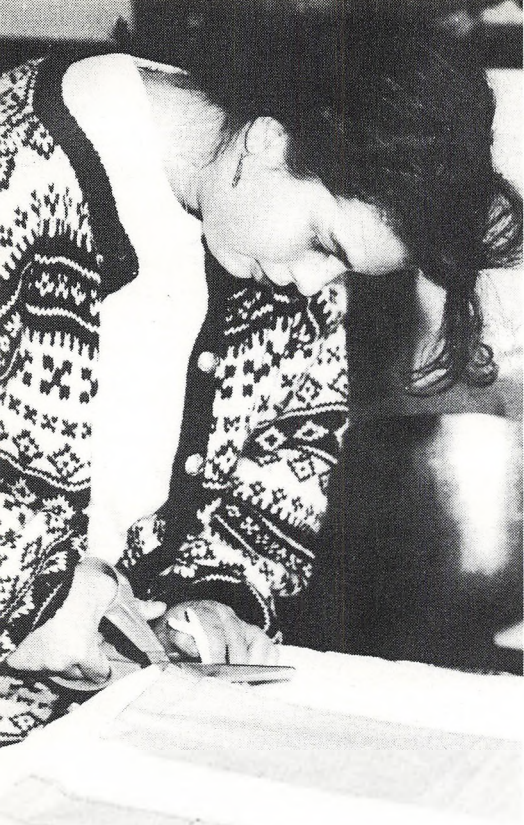
meget på hvad man dog kan gøre for at motivere drengene, men det eneste sted det lykkes er i læder og skindarbejde. Og det er selvfølgelig godt.

Tekstil er et af de fag, hvor vi har gode muligheder for at få snakket sammen. Mens der arbejdes føres mange gode diskussioner, selvfølgelig om hvordan man laver dette eller hint, men også hvordan det står til på højskolen og i verden i det hele taget.

I en tid hvor alting helst skal gå hurtigt, er det vigtigt at fastholde glæden ved de langsomme processer. Teknisk set kan næsten alt indenfor tekstilområdet jo fremstilles industrielt – hurtigt og billigt. Så det kan vi ikke konkurrere med.

Derimod kan vi prøve at skabe vore egne ideer og føre dem ud i livet. Vi kan arbejde grundigt med tingene, kæle for detaljen og matrialevalget, og finde glæden og skønheden ved selv at være med i hele processen fra ide til produkt.

I den konkrete undervisnings-situation snakker vi tit om processen kontra produktet. Tålmodighed kan være en vanskelig størrelse, hvis ens liv er afhængigt af, om man får sin nye kreation på til festen på lørdag.

For nogen vil det hele alligevel være ødelagt, hvis processen bliver for sur. For andre betyder det perfekte produkt alt. Det handler jo om, hvordan man er som menneske, og hvad der har betydning i ens eget liv. Kvantitet eller kvalitet.

Som lærer må jeg ofte gå på kompromis med min egen faglige stolthed men også vurdere, hvad der er vigtigt for den enkelte.

Det er først og fremmest elevens egen afgørelse, at træffe sin egen beslutning hvor hjertet er med.

ÅGE BOGKOGE

Urte-mad-økologiholdet efteråret 1988-89 samlede nogle opskrifter til en kokebog. Samlingen omfatter forskellige velsmagende, sjove, sunde, lækre supper, forretter, frokostretter, hovedretter, desserter, salater, dressinger, oste, bagværk, slik, urteteer mv.

Fra bogen, der snart udkommer i 2. udgave, redigeret af økologiholdet efteråret 1989-90, ses her nogle eksempler fra siderne med bageopskrifter.

Agernbrød

500 gr kogte agern
300 gr rugmel
800 gr hvedemel
1/3 dl sukker (evt. honning)
100 gr smør
6 dl vand
1 tsk salt
50 gr gær

Kan evt. krydres med anis, fennikel eller kardemomme.

Agernkernerne knækkes med nøddeknækker eller skrælles med en skarp kniv. Koges i letsaltet vand til de er møre. Skift vand et par gange, derved fjernes en del af bitterstoffene. Lad vandet løbe fra og mal nødderne i en kødhakker, mens de endnu er varme.

Vandet lunes, gæren røres i. Smørret smuldres i melet, de øvrige ingredienser tilsættes og dejen æltes grundigt igennem. Dejen skal kunne slippe bord og hænder. Dejen hæver til ca. dobbelt størrelse.

Formes til brød, der lægges i smurte forme. Efterhæves. Bages ved 200 grader ca. 2 timer.

Af denne portion bliver der 2 brød.

(Agern kan fryses kogte blendet med mælk.)

Honningkage

250 gr honning (2 dl)
150 gr margarine
150 gr farin
3 dl kærnemælk
2 stk æg
500 gr mel
2 tsk natron
2 tsk kanel
1 tsk ingefær

Honning, farin og margarine smeltes. Afkøles og de øvrige ingredienser røres i.

Bages i bradepande ved 125 grader i ca. 25 minutter.

Rugbrød

150 gr surdej enten gemt i fryser eller nylavet: ca. 2 dl rugmel, 1 tsk salt, ca. 2 dl kærnemælk røres sammen, står lunt et par dage, røres ud i 1,5 liter koldt vand + 6 tsk salt
750 gr rugmel eller groft skårne rugkerner
750 gr fuldkornshvedemel eller hvedemel.

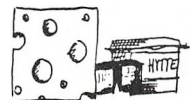
Dette står lunt og hæver ca. 24 timer hvorefter 0,5 liter lunkent vand og 1 kg rugmel røres i.

Ca. 150 gr dej gemmes til næste bagning.

3 forme smøres godt med olie eller smeltet margarine. Dejen fordeles heri og står tildækket ca. 12 timer.

Pensles godt med smeltet margarine. Bages ved ca. 200 grader 2 timer, står 1 time i slukket ovn derefter.

Else Jensen

Dage med musik og drømme

Susanne Lindeløv

Det er mandag morgen. Musiklokalet er lidt rodet efter weekendens jam, hvor en entusiastisk trommeslager har sat de to trommesæt sammen til et, og stillet mikrofonerne klar til optagelse af kammeraternes seneste hjemmekomponerede blues. Her er koldt, men det er godt nok at få luftet lidt ud.

Eleverne er trætte efter weekenden. Det passer dem helt fint at starte med at høre et par numre, som de kan vælge imellem. Selvfølgelig vælger de det med mest gang i; de tænker med kriblen i maven på, at de om en uge skal slutte holdet af med at spille til fest. Jeg brændte ellers mest for den stille ballade af Dollar Brand, men skidt. Det her nummer får til gengæld hurtigere rystet trætheden ud af dem.

Det er en fornøjelse at lære dem nummeret at kende. Få dem til at lytte til formen, rytmen, akkordskift, tælle takterne, og lade blæserne knokle med at oversætte noderne til forståelige bogstaver, senere brølen-de toner. De troede aldrig det skulle lykkes dem at lære noder. Sidst de prøvede gik de i 3. klasse, og nu kan de pludselig forstå og bruge det. Herligt.

Vi skal i gang med at spille, men Karl mangler stadig. Han er ikke kommet igen efter weekenden, og han kan da have sine grunde; men det bliver træls at vente på, at han først skal til at lære det næste gang.

Efter en times instruktion og øvning hænger nummeret så småt sammen. Jeg lokker saxofonister og guitarister til at slippe akkorder og

noder og kaste sig ud i en solo. En ting er at få fingrene til at spille det der står på papiret. Noget helt andet er at skulle eksperimentere, slippe det vante, og være kreativ ud fra det håndværk man nu har lært. Så sker der noget. For mig er det timens højdepunkt, da jeg ser Najas blussende kinder idet hun for første gang

får presset 15 skæve improvisations-toner ud af trompeten. Hun gjorde det og vi klapper.

Efterhånden svinger musikken helt godt, selv om de fleste stadig står alt for stift på benene og kun spiller med hænderne og hovedet. Det med at finde rytmen i kroppen kommer efterhånden som de får overskud til at slippe noderne og tankerne.

Perioden er for kort til at vi også kan komme i dybden med udtrykket i musikken. Jeg håber at nogle af dem vælger musik igen i næste periode, hvor musikholdet skal arbejde sammen med drama. Der kan de prøve at arbejde med et mere nuanceret musikalsk følelsesregister, hvor det eksperimenterende kan få sin beretti-

gelse. Her når de kun at få snust til toppen af lagkagen, når de på fredag mærker musikken svinge til festen.

Det vigtigste i musik er at finde den umiddelbare glæde i at spille sammen. De første skridt dertil er at lære at overskue hvordan musikken er skruet sammen og få nogle elementære færdigheder på instrumenterne - og så spille løs.

For nogle bliver dette starten til at spille musik i fritiden. Det er ikke få gamle elever, der glædestrålende fortæller mig om deres nye saxofon og skoleorkesteret, og det er let at se at musiklivet er en betydelig kvalitet i deres liv.

Det er herligt at være sammen om

at spille musik, når man kan få fat i de lange ende. For at det kan lykkes er det nødvendigt at alle kan respektere hinanden, være tålmodige, komme med gode råd, udfylde sin plads og give plads til andre; kort sagt at kunne samarbejde. Derfor er musikken utrolig følsom overfor hvilken stemning vi får på holdet, og hvilken energi vi lægger for dagen.

Det er ikke altid lige let for eleverne at tackle den situation alene. Og jeg tror det er en af årsagerne til at der er mindre aktivitet i de selvkørende bands end jeg kunne tænke mig. En anden årsag er at der ikke er ret mange elever, der på forhånd har det nødvendige musikalske overskud. Men mit mål og håb med musikundervisningen er at de bliver så dygtige at de kan flyve selv. Det er faktisk ret dejligt når det lykkes for en flok elever at lave et orkester, der helt selv kan spille op til dans.

Om aftenen skal jeg have kor. Der dukker for en gang skyld kun 5-6 stykker op og uheldigvis er der ikke ret mange gengangere fra sidst. Der havde vi ellers kæmpet os igennem en svær 3-stemmig sats, som jeg havde lovet vi ville synge som ugens indslag på næste fællesmøde. Den var åbenbart lige svær nok. Jeg får indfanget en håndfuld elever ved aftenen, og mens vi varmer op på et par sange ankommer de sidste med en kop te i hånden.

Et af opvarmningsforslagene er en meget enkel, men smuk kanon: "Till havs med solfyldt segel". Jeg griber chancen og vi bruger resten af tiden på at få sat et flot arrangement sammen.

Det er utrolig rart kun at have stemmerne at arbejde med. Dels er

det en stor musikalsk tilfredsstillelse at arbejde med klang, dynamik, betoning, at kunne kæle for detaljen ved hjælp af stemmens følsomme udtryk. Dels er det spændende at arbejde med vejtrækningen - overhovedet at få eleverne til at trække vejret helt igennem. Der er en påfaldende sammenhæng mellem de elever der har vejtrækningsproblemer og samtidig psykiske vanskeligheder. At tage fat på de spændinger, der sidder i kæben og halsen og som blokerer for at kunne synge kraftigt er heller ikke uinteressant. Jeg opfordrer nogle af dem til at komme med til massage næste gang.

Tirsdag morgen. Jeg skal have drømmeanalyse sammen med Finn. Vi sætter noget musik på for at få eleverne til at falde ned, være lidt mere tilstede. Det er første gang de selv skal forsøge at bruge de foregående timers teoretiske overvejelser og symbolanalyse på drømmene.

Jeg går med i en af de 4 grupper, hvor Marie fortæller sin drøm. Hun møder den ene person efter den an-

den, som ved nærmere eftersyn i vores lille gruppe alle har det til fælles, at hun ikke altid ved, hvor hun har dem. Der er nogen gange stor forskel på det de siger og det de gør. Vi leder efter dagsresten i drømmen. Pludselig kommer hun i tanke om, at hendes veninde dagen inden havde fortalt, at hun gik og overvejede om Marie var en pige, der lovede mere end hun kunne holde. Det ville veninden lægge mærke til i de næste 3 uger. Først da blev Marie klar over, hvilken belastning det var for hende, at have venindens vurderende blik hvilende på sig.

Torben har en drøm om, at han hele tiden forsøger at slukke en flamme på et gasblus af hensyn til eksplosionsfaren. Efter forskellige forsøg falder snakken på at han som barn måtte passe på ikke at irritere sin far, der tævede både ham og hans mor.

Det er nogle meget personlige ting vi har med at gøre. At forholde sig nænsomt og respektfuldt til hinanden er 100% nødvendigt. Det kræver indlevelsesevne og fingerspidsførmelse af alle på holdet, og en åbenhed og parathed for at kunne tage imod de forskellige tolkningsforslag.

Jeg var tidligere meget usikker på, om jeg kom til at gå over elevernes grænser, og presse dem ud i noget de ikke var parat til. Nu er jeg ikke så nervøs mere. Der er forskellige helt klare forsvarsmekanismer, hvis noget går for tæt på. F.eks: "Du kan da bare spørge løs, det gør intet, jeg har ikke noget at skjule", - men ingen af holdets udmærkede bud bliver taget ind og prøvet af i tankerne. Så går processen ganske roligt i stå og vi må lade drømmen forblive et underligt, uforståeligt billede.

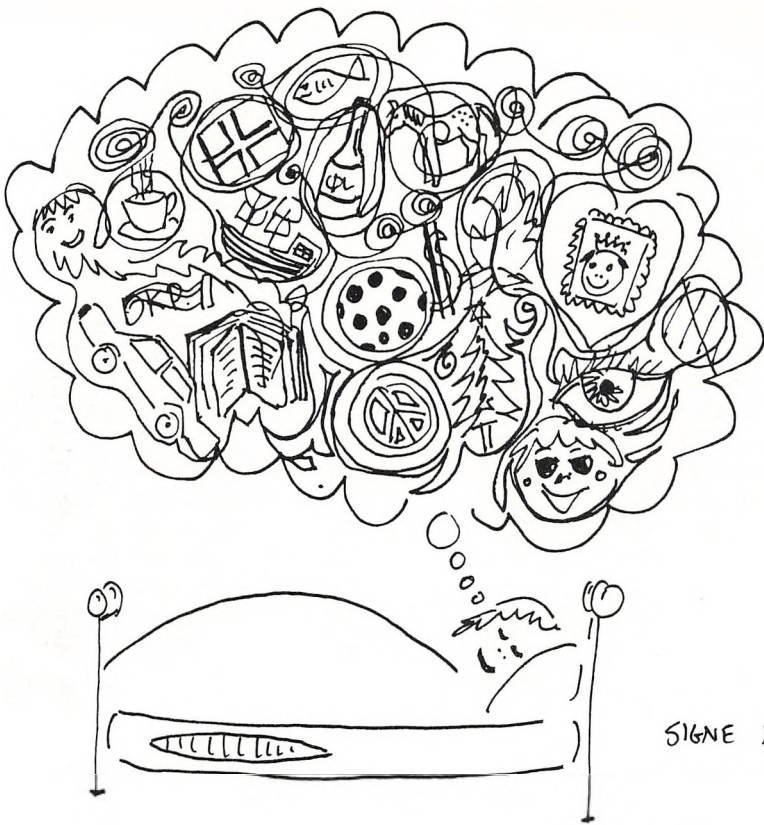
Når det så til gengæld lykkes har processen ofte en befriende og forlø-

sende karakter. Det er sundt at få mulighed for at lytte til sine inderste behov. For de fleste handler det om at slutte fred med nogle af de negative sider, som ofte ikke er så negative endda. Det kan handle om at give lidt mere slip og ikke være så hård og begrænsende mod sig selv og andre. Det kan dreje sig om at få sat navn på frustrationerne og vreden. Eller blot at blive opmærksom på et aspekt man ikke havde tænkt nærmere over.

Ofte afsløres at vores adfærd ikke altid stemmer overens med det vi ønsker at udtrykke, men at den er fastlåst i gamle mønstre. Men det kan give et mere nænsomt syn på de negative sider at se dem som tidligere nødvendige forsvar for at overleve. En snak om projektioner i denne forbindelse er altid spændende. Hvorfor har vi det så svært med at være tolerante der hvor vi selv har noget i klemme?

Alt i alt får vi nogle gode "snakke", hvor eleven får mulighed for at få afstemt sit billede af sig selv med vores andres billede. Derudover er målet, at gruppen ud fra drømmen kan komme med nogle bud på, hvordan uheldige mønstre kan korrigeres. Hvordan kan tingene komme til at hænge sammen med konkrete handlinger? Hvordan kan vi blive bedre til at give udtryk for hvad vi føler, mener og tror?

Undervisningen hviler på en opfattelse af at drømmene i sig selv laver en livsnødvendig afbalancering. Men hvis vi er parate til at kigge på, hvad der trænger til at blive balanceret, kan vi være med til at skubbe i en positiv retning. Det er dog sket et par gange at elever bliver grebet lidt rigeligt af for hurtige tolkninger i drømmeanalysen.

De bliver fascineret af drømmenes respons, men med platte hurtige fortolkninger går man nemt galt i byen. Så en stor del af undervisningen går i dybden med enkelte drømme, hvor vi får slået fast at et symbol ikke nødvendigvis betyder det samme for den ene som den anden og at drømme kan forstås og opleves på mange forskellige niveauer.

Det er vigtigt at få afklaret hvilken holdning der ligger bag behovet for hurtige svar på personlige spørgsmål. Undervisningen handler derfor også om hvor meget brug vi har for at få styr på vores liv, og at mange derfor kan få trang til at finde sandheden i det utrolige kaos af sekteriske trosretninger og hurtige terapimarkedsløsninger.

Jeg støder nogle gange på en holdning om at det at arbejde med drømme er for indadvendt. Og selvfølgelig kan det blive for meget af det gode, hvis drømmene pludselig bliver ens livsindhold. Men at drømme i første omgang handler om at se indad er der ingen tvivl om. Drømmene i sig selv afslører netop hvor meget vi hænger sammen med vores omverden, hvor følsomme vi er overfor hinandens kritik, respons og tillid. Og de afslører hvor mange kræfter vi får bundet i uhensigtsmæssige strukturer.

Der er heller ingen tvivl om, at der er brug for at kigge på navler der måske aldrig før er blevet set. At få frigivet bundet energi og sluttet fred med os selv har for mig at se konsekvenser langt ud over vores egne navler.

Drømmeanalyse er et enkelt fag i en enkelt periode på et langt højskoleophold. Faget må ikke være så kort at det bliver overfladisk, men det må heller ikke fylde så meget, at det kan få smag af terapi. Det er det ikke og det skal det ikke være.

Drømmeanalyse er et dyk indad som i dagligdagen modsvarer af mange af de andre fag, f.eks. musik. Denne balance er utrolig vigtig.

Det jeg forsøger at skabe rammer for i min undervisning er, at eleverne kan finde glæden i at udtrykke sig, og få klargjort hvilke værdier de har i deres liv. Målet er den personlige myndiggørelse.

Den største undervisningsmæssige udfordring for mig er at vi har at gøre med levende undervisning. Det kræver vores engagement, og det indebærer at jeg stiller krav til eleverne om deres engagement, medleven, tagen stilling, involverer. I musikken forsøger jeg at skabe et rum hvor sammenspillet kan komme til at leve. I drømmetimerne får eleverne mulighed for at få bearbejdet deres erfaringer, høre om de andres meninger, få gode ideer, og lade meninger brydes om forskellige værdier. Der er de øjeblikke, hvor erfaring bliver til erkendelse og fornemmelser til vished. Jeg håber, at elevernes oplevelser bliver husket med både deres forstand og følelser.

Basis for livet

Inge Nielsen

Efter mange forgæves forsøg på at beskrive min fascination af livet som højskolelærer, ender jeg med at lade Thorkild Bjørnvig udtrykke min indfaldsvinkel til et af mine fagområder: økologi, med uddrag af digtet:

Eventyret og tingene

*Hvad sker der, hvis dyrene forlader os,
letter fra fældede skove og bortsprængte klipper,
segner på forgiftede savanner,
flyder på forgiftet vand,
flygter fra ryddede hegn,
piber i fælder og beskudt overalt?
Eller m.a.o.*

*hvad sker der, hvis alle eventyr forlader os,
alt som er anderledes skabt end vi
med næb og klør og horn og barder,
fjer og skæl, stødtænder, gevirer
og alle slags haler i luft og i vand,
finner og vinger, sanglyde, trompetstød -
og alt, som er uafhængigt af os,
utæmmeligt og ustyrligt i rytmer, bevægelser,
løben, gliden og spring over jorden,
flugt og styrt og stigen og dansen
i luft og vand -
forlader os?*

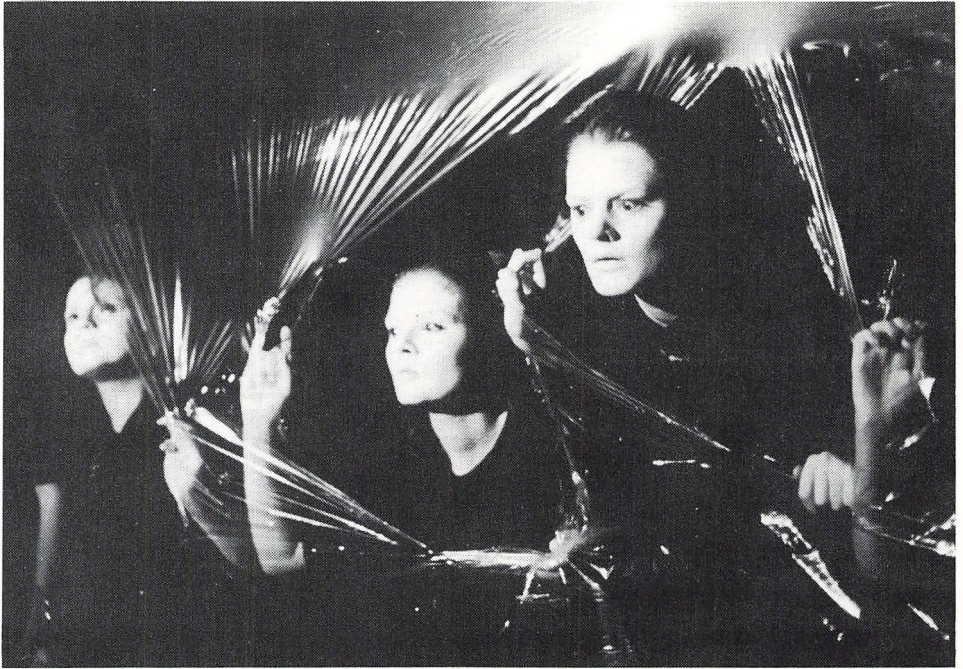
*Hvilket mismod vil komme over menneskeslægten,
hvilken træthed af sin egen art
og ved altid og kun at se den:
Indespærret i en hermetisk spejsal til den begynder
at knuse spejlene*

*hvilke aggressioner, myrderier
og lemmingløb mod afgrunden,
hvilken kedsommelighed.
Hvad der i årtusinder har været taget for givet,
kan ikke tages for givet mer,
mennesket selv udrydder det for mennesket uundværlige:-
I dyret er eventyret
det sære og vidunderlige,
den ansprende rytme og de fremmede lyde.
Spørg barnet.*

Thorkild Bjørnvig
Delfinen, Miljødigte 1970-75
Gyldendal, 1975

Så klart kan et menneske med ordet i sin magt beskrive vor basis for livet. Det kan også siges på følgende måde: Hvad gør det ved mennesket, at vi uden følelse misbruger andre væsner og verden omkring os til eksperimenteren og forsøg i nysgerrighedens og en indbildt nødvendigheds navn. For mig har et sådant helhedssyn en tæt sammenhæng med de oplevelser, jeg har i andre situationer på fagene f.eks batik og pædagogik, men også i højskolelivets hverdag og fester.

Om drama

Nogle strøtanker der bla. handler om det fornuftige i at skabe sig på en ungdomshøjskole.

Jan Ankerstjerne

Hvorfor står jeg på en ungdomshøjskole og underviser i drama? Er det noget, der er noget værd? Har jeg overhovedet lyst til det.....?

Jo. Jeg har lyst fordi der altid er lidt sommerfugle i maven inden undervisningen starter. Og i undervisningen mærker jeg ofte et følelsesmæssigt engagement, der giver mig en klar fornemmelse af, at der står ting på spil - for mig såvel som for deltagerne.

Men når jeg skal begynde at sige noget mere konkret om hvorfor fjollerierne i dramasalen er vigtige, ja så begynder det at blive svært. Og hvad gør man så? Jeg vælger at lade usikkerheden strukturere de videre skrivelser. Og så kan det da godt gå hen og blive lidt rodet. Skidt pyt. Jeg tror det er med dramaundervisning som med al anden beskæftigelse, der sætter mennesket i centrum: en umulig opgave at måle og veje resultatet og dermed i entydige termer at legitimere arbejdet. At der så for mig at se er en sammenhæng mellem manglen på entydighed og værdifuldhed er en hel anden..... Nej det er bestemt ikke nogen hel anden sag men netop sagen!

Lige så vanskeligt det er her at fastholde sort på hvidt, hvad der helt konkret er det væsentlige, lige så vanskeligt har det været at præ-

sentere dramaundervisningen ved fagpræsentationen. Ja, man kan da godt fortælle lidt om, at vi skal lave et lille teaterstykke af en eller anden slags. Men det kan enhver jo gå hen og gøre. Det er ikke deri kunsten ligger. Jeg synes snarere, jeg har fanget noget af det vigtige, når jeg har sagt at dramaundervisningen handler om AT SKABE SIG.

At skabe sig.....Handler det ikke om latterlighed? "Gud hvor er han latterlig! Jamen det jo ligefrem pinligt! Ej, ej ej. At stå der og

Tag dig nu lige sammen mand! Vær dog fornuftig!"

Jeg kan høre mine forældre, jeg kan høre mine skolekammerater. Jeg kan høre mine lærere i skolen. Hver med sin formulering. Men indholdet er det samme: det er ikke fornuftigt at skabe sig.

Ordet latter er af nordisk oprindelse og betyder egentlig at blive til eller at være til. Altså når man griner, så bliver man til, så skaber man sig! At skabe sig kan altså også betyde at være skaber af sig selv!

Der er en anden betydning af latter-LIGHED. Det er den, der handler om lighed: af frygt for at blive stemplet som alt andet end almindelig med fare for at blive leet af, undertrykkes alt det, der ikke er almindeligt, der ikke er normalt. Latteren - hånlatteren eller spottelatteren - kan være et frygteligt våben, der med jantelovens utvetydighed gør synderen opmærksom på sine fejltrin: du må ikke være anderledes, du må ikke skabe dig, du må ikke være original..... Original!

Jacob Haugård sagde forleden dag i fjernsynet, at de ting, der ikke kan holde til at blive grinet af, ikke er værd at gemme på. Man kan sige det samme med følgende paradoks: når det hele bliver så fornuftigt, at næsten alting forekommer latterligt, så er der så lidt at grine af, at det på

det nærmeste bliver umuligt at skabe sig. Og så kan spørgsmålet om, hvad det er, der er noget værd, da godt gå hen og blive farligt at svare på.

Dramaundervisningen skulle bl.a. gerne handle om at finde ud af, at det er sjovere at være lige latterlige end at være lige normale.

Jeg tager udgangspunkt i deltagerens egen historie. Jeg har lagt mærke til, at når vi tænker tilbage på vores liv, dukker erindringerne ofte op i form af billedsekvenser næsten som på film, i hvilke vi kan iagttage en imponerende detaljerigdom. Der er tilsyneladende en sammenhæng mellem hvor klart disse erindringsfilm står, og hvor stort et indtryk oplevelserne har gjort på os (hvis vi

Far, hvor langt er der til Amerika ?

ser bort fra de fortrængte oplevelser). Det fantastiske er, at netop sådanne "tydelige" billeder, fortalt netop så detaljerede de fremstår i hukommelsen, ofte er fantastiske historier, betragtet både ud fra en æstetisk synsvinkel. Men sandelig ikke mindst ud fra en vinkel der handler om hvor betydningsfulde de er, for andre end hovedpersonen, fortælleren. Det er fantastisk at se fortælleren vokse i takt med erkendelsen af, at hans/hendes private og bestemt ikke altid "gode" oplevelser kan afstedkomme lignende erkendelser for de andre deltagere på holdet! Måske fordi de ikke er så private endda.

I arbejdet med disse ofte stærke personlige historier, bliver de vendt og drejet. Der bliver grinet af det tragiske, og der bliver grædt af det lattervækkende. Hele denne proces slutter af med et lille stykke teater. Jeg har spekuleret over, hvad det egentlig er for et stykke teater. Jeg er kommet til den konklusion, at det bedst karakteriseres ved at repræsentere et imponerende mentalt såvel som følelsesmæssigt NÆRVÆR.

FØLELSERMÆSSIGT NÆRVÆR

fordi skabelserne har rødder i deltagernes liv. Indlevelse hedder det.

MENTALT NÆRVÆR fordi oplevelserne gennem realisationen af disse til scener, er blevet bearbejdet på en måde, så deltagerne er i stand til at forholde sig til deres oplevelser som fiktion. Distance hedder det.

Jeg tror, at det er denne dobbelt-hed mellem det følelsesmæssige engagement i oplevelsen og den forstandsmæssige distance til historien, der gør disse små teaterstykker til fine og gode historier for kammeraterne, der ser på. Men frem for alt kommer det lille teaterstykke til at fungere som opsamling på den proces, der i bedste fald har givet deltagerne en fornemmelse af, at det er i deres personlige historier de mest livskraftige erfaringer ligger, erfaringer som de bestemt ikke skal skamme sig over men være stolte af.

Det er en flot proces. Den er flot fordi de personlige historier, man selv i en fortrolig samtale knap turde fortælle, nu pludselig af en selv proklameres i fuld offentlighed velvidende at det centrale budskab lyder nogenlunde sådan: det jeg troede gjorde mig til en særling i forhold til jer andre, det er vi i virkeligheden fælles om. Jeg har ikke en skid at skamme mig over. Jeg har tværtimod en masse dyrekøbte erfaringer, der ligner jeres erfaringer. Skal vi være sammen om dem?

En af de ting, jeg går og øver mig en del på for tiden, er, at forholde mig til hvad jeg dybest set har lyst til. Jeg forsøger at forskybe vægten fra det umådeligt energikrævende: hvad bør jeg gøre, til det umiddel-

bart farligere men også langt mere livsnære: hvad har jeg lyst til at gøre?

Det første - det, der handler om, hvad jeg tror, de andre forventer - det handler i meget stor grad om at bruge hovedet helt vildt. Det er nok derfor, det er så trættende.

Det andet - det med lysten - handler om det modsatte (af at tænke), nemlig om at tage alle de pludselige indfald for gode varer. Og det vil sige at turde handle efter dem - altså handle impulsivt. Og impulser er ikke kun de sære og til tider geniale ideer, der umotiveret springer ud af det blå ingenting. Det er i mindst ligeså stor grad den syndflod af signaler, kroppens hele sanseapparat tilstadighed forsyner mig med: pludselig kulde, varme, kripen i benene (vi husker Jappes ben, der ville en vej mens hovedet ville en anden), ondt i maven, hjertebanken, åbenhed, lukkethed osv. Alt sammen signaler, der med lidt øvelse kan komme til at fungere som yderst uvildige fortolkninger af virkeligheden. Og sådanne fortolkninger er jo ikke af vejen, selv om de kan få en til at synke en extra gang ved tanken om de handlinger, der kunne blive konsekvenserne af fortolkningerne.

Det er gradvist gået op for mig, at følelserne, rørelserne i kroppen altid er rigtige og dybest set hensigtsmæssige! Der er ikke noget, der hedder falske følelser. Så er det nemlig ikke følelser længere. Så er det blevet til tanker, der forsøger at regne den ud. Det er det man bliver så træt af! Følelserne er med andre ord ikke spor ufornuftige! Vi

kan lære at lade være med at lytte til følelserne. Men vi kan ikke lære følelserne at lyve. Det er nok derfor, vi er blevet så godt til at tøjle dem.

Det er min overbevisning, at når følelserne bliver til handling, bliver musik og teater til en eller anden højere form for bevidsthed man måske kunne sammenfatte til **MENING MED LIVET**. Det er den vigtigste forudsætning for at musik og teater kan blive til kunst. Og det er forudsætningen for, at musik og teater har sin berettigelse på en højskole.

Jo, der står ting på spil i undervisningen.

Jeg spurgte deltagerne på forårsholdet, hvorfor de havde meldt sig til dramaundervisningen. De svarede nogenlunde samstemmende, at de var interesserede i at lære sig selv bedre at kende, at de gerne ville blive

bedre til at stå frem for en forsamling, at de ville udfordre sig selv, osv.

Det samme sagde efterårsholdet. Eleverne ved godt hvad højskolen bør kunne. Og jeg er ret sikker på, at den kan det: give deltagernes egne kærlighedsområder autoritet.

Den sidste flotte formulering har jeg hentet hos Frederik Christensen*)

Det stammer fra et citat af Grundtvig og lyder sådan her: *"menneskets egne kærlighedsområder skulle gives autoritet, fordi det er heraf mennesket får kraft til at leve og kæmpe"*.

Det ligner meget et andet berømt Grundtvig-citat: *"Menneske først - og kristen så"*.

Frederik Christensen sammenfatter ved at sige at enhver ideel sag har menneskelivet som sin forudsætning. AT SKABE SIG SELV må derfor siges at være en rigtig fornuftig måde at søge at give sine kærlighedsområder autoritet på. Og det må videre-

give de ideelle sager et fornuftigt grundlag at vokse ud fra.

*) "Folkehøjskolen - og det elskværdigste i nærheden", Frederik Christensen, Attika 1984.

Ragnarock 1989

Louis Mogensen

Nogle overvejelser i forbindelse med den musical vi i år opfører.

Det mest originale i Ragnarock er nok sangteksterne og musikken. Handlingen og ideen følger i det store hele Villy Sørensens gudfortælling. Arbejdet med at lave en musical ud fra fortællingen har således først og fremmest været et spørgsmål om at prøve at forstå Villy Sørensen og dernæst at give personerne, rammerne og omgivelserne det spark i den "gale" retning der er nødvendigt for at behandle en god bog med respekt.

Jeg vidste jo godt at den nordiske mytologi er højskole-guf. Jeg havde for mit indre blik billeder fra en svunden tid hvor gamle højskolelærere fortalte, uden manuskript om Odin og Tor, norner og jætter, Udgård og Midgård, orm og ulv, så tilhørerne græd af usigelig glæde, tørrede deres øjne og drog ud til deres hjemsogne for at bygge andelmejerier, andels-slagterier, brugsforeninger og endnu flere højskoler. Jeg vidste også at Villy Sørensens frimodige fortælling havde fået en noget blandet modtagelse af netop højskolefolk. Jeg vidste ikke hvorfor, men ville gerne finde ud af det. Nej, jeg ville ikke gerne, jeg måtte finde ud af noget om det at holde højskole (Grundtvigsk udtryk). Jeg kan huske en forstanderbeskrivelse af vores skole som en mellemting mellem en uddannelsesinstitution og en opdragelsesanstalt (en forældre-week-end), men gennem foråret havde jeg flere gange vanskeligt ved at se os som stort andet end det sidste. Altså, rede til at finde de vise sten

hvorsomhelst, kastede jeg mig over mytologien. Hvad var det mytologien gav de gamle med hjem fra højskolen? Hvorfor kan den skabe debat i 1980'erne? Hvorfor kunne den samle folk for nogle generationer siden? Kan den bruges nu?

Ja, det er store spørgsmål, og i en god opgave ville svarene have været at finde i det konkluderende afsnit, men det er desværre ikke tilfældet her. Så er man advaret.

Jeg startede ellers på bedste skole mester vis. Læste et par oversigtsværker og blev skrupforvirret. Så læste jeg et par skønlitterære gendigtninger og blev inspireret. Dernæst kastede jeg mig over en undersøgelse af forholdet mellem mytologi og folkehøjskole, blev opildnet omend ildhuen var krydret med en god del undren og en anelse skepsis.

Endelig fik jeg fat på en af de gamle mytologer, Aage Møllers Nordiske Myter fra 1947. Jeg måtte læse den i små bidder, ofte kun få linjer ad gangen. Ikke fordi den er svær at forstå, men fordi det er stærke sager i sommervarmen. Tag nu f.eks. dette citat fra s. 121 :

Det kan være meget godt at give undervisning om naturlove og sjælelivets love, om samfundets og historiens love, og nogen tid kan der altid falde af til disse videnskaber, men hvad det drejer sig om på en højskole, som ser sit formål i at vække og ruste ungdom til død, er dog vel frem

for alt at oplyse om kampen og dens love, og at indivi ungdommen til at sætte sit liv ind i kampen for livet, både menneskelivet og folkelivet. Man må først og fremmest lære at finde sin plads i rækkerne, der er opstillet til kamp. Man må lære kampsignalerne at kende. Man må lære lydighed og disciplin. Man må lære våbenbrug. Og man må lære hvad pligt er, hvad det er, man skal, uden hensyn til, om man har lyst til det eller ej.

Det er svært i 1989 at vide om det er så enkelt. Det er svært at vide om guderne og jætterne er så entydige som mytologerne gør dem til, eller om de er så relativt sammensatte og psykologiske som Villy Sørensen har gjort dem.

Jeg har godtaget Villy Sørensens model. Guderne har en psyke, jætterne er ikke veldefinerede. Ragnarok er blevet en menneskeskabt plage, ja det

kunne egentlig have været undgået hvis blot Balder havde haft lidt mere mod og mandshjerte eller hvis Tor ikke havde været så meget mand og haft så lidt hjerte. Jeg har købt ideen, men ikke uden anfægtelser.

Kvababelserne skildres måske bedst af nogle af de overvejelser som tilfældige hændelser resulterede i da jeg gik svanger med projektet.

Den første hændelse er fra en bjergvandring i Dolomitterne. Med i rygsækken var en lille notesbog for alle eventualiteters skyld. Så for vi vild og gik gennem skov og krat i længere tid. Vi besluttede at søge op mod toppen, og da vi gik i skovgrænsen var det sikkert en god ide. Vi nåede da også toppen og kunne få kending i landskabet og de spredte hytter. Deroppe var udsigten enorm. Enorm i den rigtige betydning, kæmpestor, og da mit hovede jo var til mytologien og da notesbogen jo lå i

rygsækken forestillede jeg mig at sådan kunne udsigten fra selveste Lidskjald have været. Mange dale i hele periferien og bag dem endnu flere dale, alle med små og større byer og marker. Længst mod vest og nord var der høje tinder med sne, og her var der hverken byer eller marker. Udgård?

Jeg kom til at tænke på en ældgammel nordmand, der for et par år siden, med et kæmpesmil på læben fortalte mig at han mente at vores civilisation snart ville bukke under for sine egne kræfter. Han havde erfaret gennem et langt liv at naturen led stor overlast, men til sidst ville den sejre profeterede han. Af selv den mindste smule natur ville en ny civilisation opstå. Mennesker fra de yderste afkroge ville så nu tage over og starte forfra. Med ham i erindring og med den enorme udsigt tænkte jeg: Her kan du skrive en sang til Odin.

Men det kunne jeg ikke. Dels fordi det var hundekoldt på mit Lidskjald og dels fordi det gik op for mig at Odin ikke har fortjent en sang. Han er blevet den magtsyge, konservative, del- og hersk- gud, der nok ved alt, men ikke ved af at bruge sin viden til andet end opretholdelse af status quo. Han har sjældent en mening, men en jernvilje. I virkeligheden var det lidt chokerende at opdage at ingen af guderne står for et helhedssyn. Ja måske gør Frig, men hun spiller næsten ingen rolle og da hun endelig prøver på det, glemmer hun gudhjælpemig at tage misteltenen i ed med dramatiske konsekvenser for hele verdensbilledet. Ragnarok kommer nærmest på grund af en tilfældighed, men ret beset må man stille spørgsmålet om hvad alternativet til den roligt fremadskridende selvudslettelse er, hvis der ikke findes visioner om helheden. Fred kan til nød defineres som udeblivelse af krig, men hvad ville udeblivelse af ragnarokket være?

Tænk engang at have kravlet op på toppen af en dolomit, eller hvad sådan en nu hedder, endelig besjælet af et eller andet som er stort, og så forgæves. Ak.

Den næste lille hændelse har et utroligt tåbeligt udgangspunkt, nemlig en personlig surhed. En ellers strålende dag i en fantastisk norditaliensk kurby, blev pludselig det sorteste sorte, humøret var faldet til et godt stykke under selv lokalradioers niveau.

Symptomatisk nok vælger man en sådan dag at sætte sig på en cafe i den mest ucharmerende del af byen. Der hvor den lokale knallertungdom åbenbart skal afholde stejlekonkurrencer, der hvor lasagnen er for lille og oven i købet halvkold, og husets vin

minder en om den med tyren man bællede for at blive modig og munter for mange år siden. Et frygteligt sted, men som skabt til en sur stund fuld af selvmedlidenhed.

Som jeg sad der kom pludselig en italiensk familie og satte sig ved bordet ved siden af. Faderen, stor og uformelig, sad med ryggen til så jeg kunne kun se hans buskede bakkenbarder, hans hvide skjorte med små lyserøde roser og hans briller der så ud til at være smedet på et skibsværft for at kunne holde de centimetertykke glas. Ved siden af ham konen, ikke så stor men stadig uformelig. Pjusket tøj og hår og et underbid der måtte indebære risiko for druknedøden under de stærke regnskyl der ind imellem hjemsøger bjergene. Overfor dem en datter, hvis mangel på charme jeg kun har set overgået af en enkelt, den anden datter.

Sikken familie, tænkte jeg, lidt ked af at jeg overhovedet havde bemærket deres ydre, - det gør man jo ikke. Det er sgu jætter.

Jeg undskylder mig selvfølgelig med at jeg nok havde læst for meget mytologi på det tidspunkt, og nu var jeg jo selv ret meget nede den aften. Men så fik jeg nådestødet: - De hyggede sig i den lille Muppet-familie. De unge møer fik is (ikke de største), mor fik sodavand og en lille kage og overjætten selv fik kaffe og en minimal skarp. Og så snakkede de. Venligt, og med hinanden (grundtvigsk: samtalen). De smilede og de lo, hvilket var et utroligt syn, for hende med underbidet kunne le med en halv Fanta i munden.

Nu slog jeg over på automatpiloten. Disse samtalende mennesker var jo ikke jætter. Nej, her var jeg jo jæt-

ten, og med en sikkerhed som kun kan tilskrives 70'ernes effektive skoling af min automatpilot deducerede jeg: "Vi er jo allesammen jætter", og, "Jætten er jo kun vores allesammens skyggeside". Da min fantasi igen blev koblet til, løb den løbsk med en ide til et højskolekursus der skulle hedde " Lær at elske jætten i dig selv", eller noget i den retning. Jeg skal ikke pege fingre ad den specielle terminologi eller den måde at beskrive noget væsentligt på, men det generer mig at selv jætterne dermed bliver diffuse og vanskelige at bekæmpe. Jeg tror nok det er i overensstemmelse med Villy Sørensens opfattelse, hans jætter er heller ikke nemme at blive kloge på, og Loke, der traditionelt ellers er en af de værste, er nærmest Villy Sørensens helt. Det kan jeg egentlig meget godt lide. Hans blakkede fortid og hans drillesyge meritter til trods, gennemskuer han mest af alle, og havde han bare været velanset blandt guderne havde meget været anderledes. Han tør sige tingene som de er, han kal-

der Odin for et magtmenneske, Tor en idiot og Balder en kylling. Han afslører Bragesnak og liderlighed, han påviser utilstrækkelighed og dumhed.

- og så dræber de ham. Hovsa.

Ham, der traditionelt var den store skurk i historien er nu en stakkels misforstået. Jo jo - sympatisk nok, men måske lige så fejlagtig som min association på den stakkels italienske familie. Måske er det tidstypisk at vi af frygt for at komme galt af sted ikke tør eller kan udpege jætterne, de store farer. Måske er det typisk at vi hellere retter den ind imod os selv. Måske er det på tide at vi udpeger nogle af jætterne. Det føler jeg i skrivende stund stærkt fordi Belinmuren idag er faldet, og en jætte er om ikke død så døende.

Desværre er min musicaltekst ikke god nok. Jeg burde egentlig have udpeget nogle af mine jætter og kaldt dem ved deres navne, også før de er døende. Nu skal eleverne selv være med til at definere jætterne, for jeg turde ikke rigtigt, og det kan sikkert også blive meget godt for de unge er ofte mere trofaste overfor deres idealer end vi ældre. Desværre er det en pædagogisk efterrationali-

sering, og desværre så jeg først Aage Møllers lidt bastante, men for en højskolelærer tankevækkende holdning:

Man må lære, hvad man kæmper for. Man må kende og elske de værdier, der er så store, så man kan lide sår og smerter for dem og finde, at man derved kun har gjort sin pligt. Man må lære at tro på de livsværdier, som det er værd at ofre alt for, så man kan bære nederlag med rank ryg, og så man kan bære sejren med ydmyghed.

Min søn på seks år er vild med Action Force. Nogle skrækelige dukker, 10 cm. høje og udstyret med de uhyrligste våben. Det værste er næsten at de fra fabrikkens side er udstyret med en historie og en handling. De er enten gode eller onde.

Jeg har på et tidspunkt nedlagt veto mod at have dem i huset. Det er upædagogisk og hvem har udstået 11 måneders militærnægtertjeneste for at finde den slags krigsliderligt voldsforherligende legetøj i sit eget køds skuffer.

Nå, knægten har jo fået sin vilje. Startede med selv at købe en, fik så en af en fætter der havde hørt at forbudet endelig var hævet, og faderen har såmænd selv købt en til ham.

Ikke for det, jeg synes stadig det er nogle bestialske børster, men de opfylder et behov for ham. Med den største selvfølge forfølger de tre gode den ene onde, han til sidst var nødt til at købe, rundt i hele stuen. De fanger ham ofte i en potteplante og så bliver han karatet, skudt, brændt med flammekaster og druknet gang på gang. Der udspilles dagligt et sandt lille eventyr i vindueskar- men.

Han kender jo efterhånden Ragnarock fra snakken derhjemme, og da vi skulle besætte rollerne var hans eneste spørgsmål: "Hvem skal være Tor?" Da han hørte at det var en af dem han kendte, var alt OK. Han elsker på en eller anden måde Tor, og trods hans åbenlyse pædagogiske opdragelse tegner han Tor i mit rolle- hæfte, og han elsker Tors refrain:

Jeg er Tor, jeg er tough og alle jætterne kan vente sig.

Tor er en heltefigur og han var i særdeleshed en uplettet helt hos mytologerne, men hos Villy Sørensen, og hos os er han blevet en antihelt, en dummernik, en hånd til en hammer, kort sagt : en rigtig manse.

Det er jo sådan set godt nok. Den storskrydende mand kan der ikke ironiseres for meget over, men på en måde ville jeg egentlig ønske det var anderledes. Ikke fordi der ellers er god gang i helte (James Bond nu igen og Batman), men fordi jeg egentlig ville ønske at Tor, den stærke, kunne have den symbolværdi, de gode har for den seksårige.

Det sidste Aage Møller citat lyder en anelse svulstigt i vore ører, li- gesom Tor også er en svulstig herre for et folk der næsten kun kan samles om fodboldlandsholdet.

Jeg ønsker ikke svulstige herrer, svulstige højskoler eller noget i den retning, men hvis mine kvababbelser her er rigtige antyder de i det mind- ste vores mangel på ide om et alter- nativ til ragnarok, en manglende evne eller vilje til at udpege jætter og en deraf følgende mangel på vægtige symboler.

Jeg holder meget af Villy Sørensens bog og jeg synes Ragnarock er loyal overfor ideen. Jeg ser i hvert fald musical'en som en stor besværgelse: Ragnarok kan undgås, mennesket må handle. Men jeg tror også bl.a. på grund af mine kvababbelser at vi må ad nogle uundgælige og værdifulde omveje.

*Fred og frihed, lys og lempe
det er tidens sande tarv,
men den må sig selv tilkæmpe hvad ej
til den gik i arv.*

Grundtvig 1839

Gudesangen

1. vers: Skønt jætterne formerer sig blir' mange fler' end os
så kan de bare komme an for vi forstår at slås.
Vi har de bedste våben narrer dem med list
og prøver de med jættespil så ler vi bedst til sidst.
- Omkvæd: Vi' de gamle evigunge guder
vi bor i Asgård lever højt og flot.
Vi passer på at verdens gang er god
at alt er såre godt.
- B-stykke: Det er os der beskytter men'skene
vi holder sammen.
Holder stand mod jætterne
så alt er fryd og gammen.
2. vers: *Freia:* Jættestroget skal holdes i lutter kærlighed
Tor: og kan de ikke nære sig så blir' de gokket ned.
Aser: Vi ser dem hvis de nærmer sig for Heimdal holder vagt.
Vi holder råd i lunden her
Odin: for visdom er vor magt
- C-stykke: *Alle:* For de er dumme og vi er kloge, hurra, hurra, hurra
Vi er ikke bange, nej vi er ikke bange
- Omkvæd: Vi' de gamle evigunge guder
vi bor i Asgård lever højt og flot.
Vi passer på at verdens gang er god
- Coda: at alt, at alt, ja at verden er et dejligt sted at bo!

Jesper Gilbert Jespersen

VERSE (SHOWTUNE) Am E7 Am E7

SKONT JÆTTERNE FORMERES SIG BØR MANGE FLØE UD OS SÅ' KA' DE BARE KOMME AN FOR VI FORSTÅR AT I LÅS

Dm Dm/C H ϕ E7 Am ϕ F# ϕ F7 E7 sc Am G7

VI HAR DE BEDSTE VÅBEN I ÅRER DEM HED LIST OG PRØVER DE MED JÆTTESPIG SÅ LER VI BEDST TILS NØST VI DE

CHORUS * Ca Dm7 Em7 Fa Em7 Am7 Dm7 G7 Dm7 G7 Em7 A7 Dm7 G7 C

GAMLE ETVINGUNE GUDER VI ER I ASGÅRD LEVER HEST OG FOD, VI PÅSER PÅ AT VERDEN GÅNG ER GOD, AT ALT ER SÅRE GODT DET ER

OS DER BESKYTER MÅNSKENE VI HOLDER SAMMEN HOLDER STÅND MED JÆTTERNE TIL ALT ER FÆND OG GAMMUN VI DE

CHORUS Ca Dm7 Em7 Fa Em7 Am7 Dm7 G7 Dm7 G7 Em7 A7 Dm7 G7 C E7 sc

GAMLE ETVINGUNE GUDER VI ER I ASGÅRD LEVER HEST OG FOD, VI PÅSER PÅ AT VERDEN GÅNG ER GOD, AT ALT ER SÅRE GODT

sc Am G C Am Dm G7 12 C 12 C Am Dm G7 12 C

FØRDE ER DUMME OG VI ER KLOGE * HURRA, HURRA, HURRA, FOR DE ER, RA VI ER IKKE BANGSE, NEJ VI ER IKKE BANGSE, BANGSE VI DE

Dm7 Bb F m Em7 A13 b9 Dm7 G7 C Bb 9 C

ALT, AT ALT, JA, AT VERDEN ER ET DEJLIGT STED AT BO

Jættesangen

Vi er jætter, vi kan alt
vi bor her ude ved havet.
Udgård er vort fædreland
i Jotunheim er det lavet.
Tor han kommer den store mand
han skal vise hvad han kan,
men nu skal I bare høre og se
for vi kommer alle i TV.

Vi blev skabt af det samme gods
som man brugte til guder,
men de hader os dog til trods
og mener at vi gør knuder.
Tor og Mjølner de kommer her
tænder klapper og bæve-knær.
Med list skal vi narre ham og se
det hele i slow-motion på TV.

(Tor og hans følge kommer)

Velkommen Tor og småkravl med
hvor er det rart at se jer.
I får brug for jeres magt
nu skal I bare te' jer.
Tor velkommen du store mand
kom og vis os nu hvad du kan,
det her har vi glædet os til at se
og det transmitteres i TV.

Vi skal starte denne leg
det skal nok blive herligt
kom nu bare denne vej.

*(Musikken fader mens der gøres klar
til konkurrencen, Musik fra Sports-
lørdag)*

Louis Mogensen

JESPER G. JE PÆRSEN.

VI ER JÆTTER VI KAN ALT VI BOR HER UDE VED HAVET
UDGÅRD ER VORT FÆDRELAND I JOTUNHEIM ER DET LAVET
TOR HAN KOMMER DEN STORE MAND HAN SKAL VI SE HVAD HAN KAN MEN
NU SKAL I BARE HØRE OG SE FOR VI KOMMER ALLE I T. V.

Højskolen - kærlighed til livet

Finn Lykke Schmidt

Højskolefilosofi fra gulvhøjde.

Højskolen er stedet, hvor elever og medarbejdere i fællesskab prøver at skabe en række oplevelser, som "udvider universet" og som giver den enkelte den erfaring, at livet er værd at leve og kæmpe for.

Højskolens medarbejdere må søge at være tilstedeværende netop der, hvor kilderne fra hovedet og hjertet flyder sammen. Være levende katalysatorer i en proces, hvis vigtigste indhold altid er : KÆRLIGHED, TILLID, ANSVAR og KÆRLIGHED.

Holder vi os disse "banaliteter" for øje - også når tingene går os imod - er det min overbevisning, at vi vil opdage, at "vi alle godt ved, hvad det drejer sig om". At bekæmpe de tendenser, der truer overlevelsen, fællesskabet og selvstændigheden, og arbejde for de tendenser, der fastholder livets muligheder - både indenfor og udenfor højskolens mure.

Disse betragtninger må ligge til grund for hele højskolelivet. I det sociale samvær, det praktiske arbejde og de teoretiske og kreative fag.

I det følgende vil jeg kort beskrive hvorfor og hvordan jeg har arbejdet med det mytologiske emneområde.

Mytologi - fortid og nutid.

For blot få år tilbage blev myterne ofte mødt med et overbærende smil og et skuldertræk som noget forældet, uvedkommende bragesnak, man som et moderne, rationelt tænkende menne-

ske ikke kunne tage alvorligt. En kuriositet, som kun en lille kreds af specielt opflammede grundtvigianere kunne finde store, uvurderlige menneskelige værdier i.

De seneste år er interessen for at beskæftige sig med mytologien - både den nordiske og den græske - gradvist vokset frem igen. Man oplever en fornyet åbenhed overfor myternes poetiske overlevering, der netop ikke behøver at hente deres indhold i den konkret forståelige virkelighed.

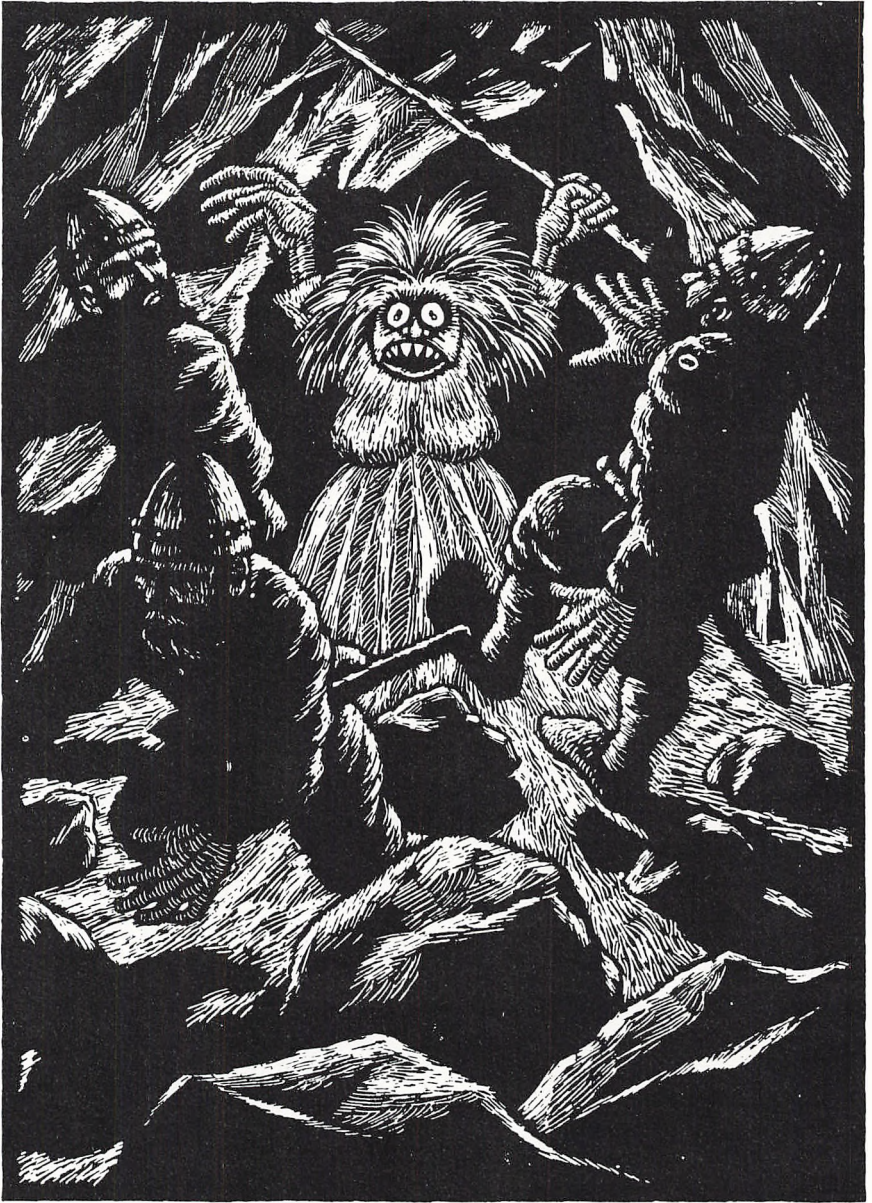
Den virkelighed, som ellers i årtier ensidigt har centreret sig omkring menneskets evne til målrettet problemløsning, rationel produktion og effektivt forbrug.

Den virkelighed, der ensidigt har dyrket den menneskelige trang til at sætte sig selv i centrum for herudfra at kunne beherske sig selv og sine omgivelser.

Den samme virkelighed, som på globalt plan har medført voksende forurening, rovdrift på jordens ressourcer, sult, krige og undertrykkelse i store dele af specielt den tredje verden.

På det individuelle plan oplever flere og flere i vor del af verden en voksende meningsløshed og indre tomhed, som nødvendigvis knytter sig til teknologi- og industrisamfundets produktionsprocesser og forbrugsnormer.

At alt dette ikke kan fortsætte og at mennesket er langt mere end blot en determineret biologisk maskine, der er skabt som et produkt af arv og miljø, går op for flere og flere. Vi er i dag parat til at åbne os mod

andre sider, andre dybder og dimensioner, som kan vederkvæge vor tørstende sjæl for derigennem at opleve fornyet håb, kraft og styrke til handling og forandring.

Som en del af denne "nye" virkelighed finder vi vore "gamle" mytologiske rødder. I forordet til Grundtvigs "Nordens Mytologi" henviser Poul Engberg til Henrik Steffens tale om poesiens evne og kraft til at gøre fortiden levende og nærværende for os: "Ved den vågner kæmper af deres grave, guder og gudinder vandrer iblandt os, .. og med guderne begynde al historie. Bag al historie ligger mytologi", for myterne er skabt af folkets ungdomsdrømme, og da ingen hverken mennesker eller folkeslag kan udrette mere eller andet, end de i ungdommen drømte, så er myterne kraften og indholdet af deres historie."

En mere præcis og smuk definition af mytologiens evige aktualitet for mennesker findes vel næppe.

At myterne opleves bedst og stærkest gennem en levende og god fortæller ved de fleste, der har beskæftiget sig med området. Gennem intuitiv oplevelse opfatter vi umiddelbart noget, som vi ikke nødvendigvis straks kan forklare eller udtrykke i flotte litterære termer. Mytologien virker i sig selv gennem ordet og sådan skal det være.

Alligevel vil jeg hævde, at man ikke nødvendigvis ødelægger myternes umiddelbarhed ved også at arbejde med dem på en mere teoretisk og analytisk måde. Gøre dem nutidige og nærværende på en anden måde, end ved "blot" at høre dem.

Grundtvig selv kalder myterne for historisk-poetiske sindbilleder. Som en konsekvens heraf vælger jeg her at pege på en psykologisk indfaldsvinkel.

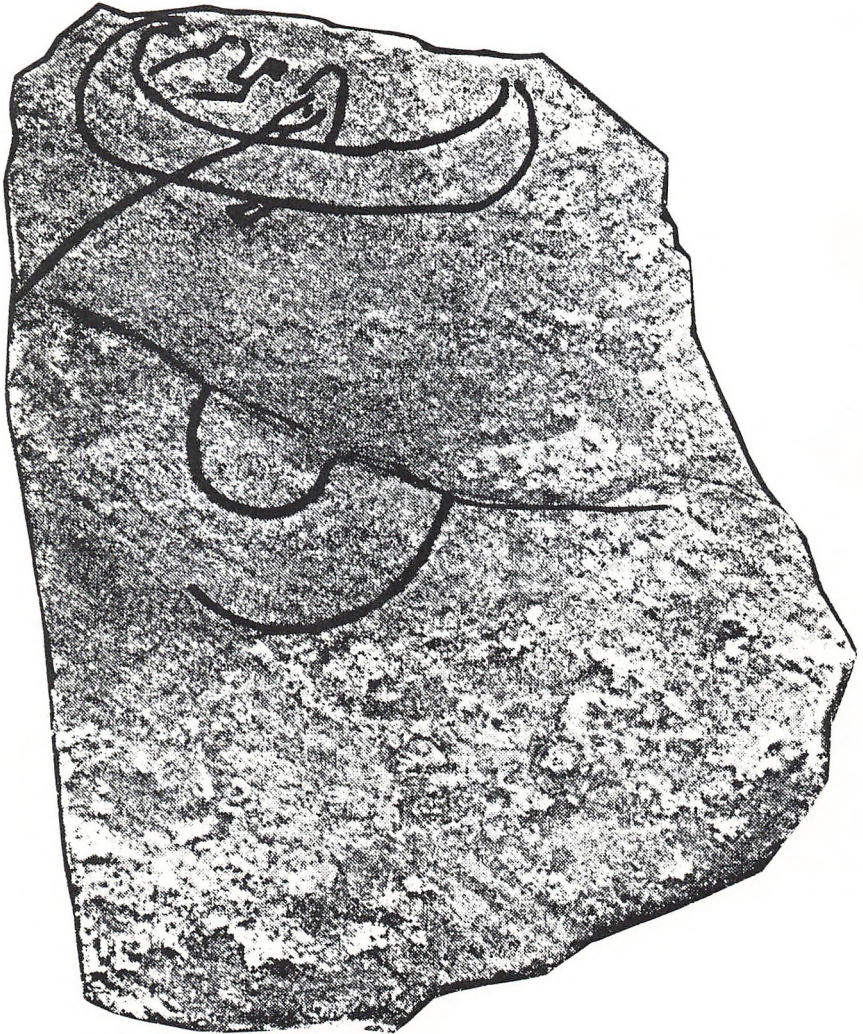
Det var Sigmund Freud, der ved århundredskiftet hjalp til en mere psykologisk forståelse af myterne ved at bane vejen for forståelsen af symbolsproget. Det latente – skjulte – sprog, som udspringer af det personligt ubevidste og som bl.a. manifesterer sig i vore drømme netop i form af symbolsproget. Freud var imidlertid fixeret af den tanke, at symbolerne i myterne og drømmene udelukkende var et udtryk for fortrængt seksualitet og antisociale impulser (som et kendt eksempel herpå kan nævnes Freuds analyse og udlægning af Ødipus myten).

Nogle år senere fremsatte C.G. Jung imidlertid den teori, at der fandtes et dybere lag i den menneskelige psykik end det personligt ubevidste. Han kaldte dette for det kollektivt ubevidste. En iboende psykologisk dimension, som ikke kun udspringer af oplevelser, det enkelte menneske har fra fødsel til død, men som rækker ud over denne historiske begrænsning.

I det kollektivt ubevidste ligger bl.a. tidligere tiders erfaringer og visdom udtrykt i symbolsprog, og af og til trænger dette sprog igennem i vore drømme. Bortset fra at symboler sjældent er entydige og ofte knytter sig til de handlinger, de indgår i, får vi alligevel gennem arbejdet med et sådant drømmeindhold en række informationer, som i metaforisk forstand ligner de billeder, der bruges i mytologien. I sin konsekvens vil dette sige, at de billeder, vi har dybt i vort sind i dag, ikke adskiller sig stort fra de sindbilleder, som myterne er et udtryk for. Myternes indhold er med andre ord allerede i os som en fælles historisk erfaring.

At arbejde med drømme, analysere deres indhold for derefter at sammenligne dem med forskellige myters indhold er en proces, som giver oplevelse og nærvær. Man kan naturligvis opleve og tilegne sig myterne på utallige andre måder end ovenfor nævnt. Det vigtige er, at den enkelte måde eller metode ikke foregiver at være den endegyldige sandhed for derefter at undertrykke og fortrænge alt andet. Som i mytologien må også her modsætningerne mødes for til sidst at befordre skabelsen af nye muligheder. Så vil mytologiens historie om menneskets forhold til guderne, til altets opståen, udvikling, undergang og genopståen, vække genklang hos os og gøre det poetiske i os mere synligt.

Man møder ofte det synspunkt, at det at beskæftige sig med områder som mytologi, folkeeventyr, forskellige kunstarter, religioner o.s.v. er navlebeskuende og verdensfjernt. Min erfaring siger mig imidlertid, at det først er når vi også skuer de irrationelle – og ikke altid lige acceptable – sider af os selv og hinanden, at vor bevidsthed styrkes og vore følelser bliver dybere. Når dette sker, vil det føre til handling i den konkrete virkelighed – og den trænger til det.

I Hørdum kirke i Thy kan man opleve en sten som viser Thors fiskeri efter Midgårdsormen. Stenen er enestående fordi helleristningen er det eneste oldtidsbillede der illustrerer en "scene" fra den nordiske mytologi. En uforgængelig dokumentation af et forhistorisk livssyn hvis grundlæggende indhold stadig lever og er lige aktuelt.

Spejlkuglen

Jesper Gilbert Jespersen

Blodet koger endnu! Har lige forladt den vestlige verdens nye tempel, "La Villette" i Paris, hvor videnskabens og industriens triumfer skal fejres af de nulevende og kommende generationer. Som til et andet Mekka kommer vi valfartende, franskmænd, turister og skolebørn, drevet af vor umættelige hunger efter de nye former for oplevelse, som fremskridtet har at give os.

Denne gang mødes vi i et univers af chrom, plast, glas og jernrør.

"La cité des science et de l'industrie" er en del af et enormt kompleks (gad vide hvad der lå før...), som blandt andet indeholder en udstillingshal og bygninger helliget forskellige kunstarter: teater, musik, video, art plastique, etc.

Hovedbygningen er et center, stort som den vestlige verdens ekspansive tanke. Her studerer vi i 5 etager alt, hvad der kan måles og vejes, og hvilke pragtfulde resultater der er kommet ud af det.

Vi starter i mikrobernes mikroverden og ender langt ude i rummet. Undervejs har vi fået beroliget enhver irrationel tanke af naturvidenskaben, som tilsyneladende altid har svar på rede hånd, selv når det drejer sig om livets spørgsmål og hemmeligheder.

Først nu, efter at have rensset vor sjæl, er vi rede til at betræde selve helligdommen, "La Géode", en monumental stålkugle indkapslet i spejle. Fremtidens udgave af det cirkelsymbol, der engang stod for et livgivende og bevarende kredsløb.

Vi nærmer os ad lange betonbroer. Så langt øjet rækker ses ikke ét træ, kun døde kvadratiske søer, som kuglen spejler sig i. Ved indgangen ofrer vi endnu engang den klingende mønt og sætter os tilrette i bløde loftvendte stole for at foretage selve ritualet: Den passive modtagelse af et nyt spændende og pirrende sansindtryk. Vel kan vi gøre det dagligt derhjemme foran husalteret, men det bliver aldrig det samme, som når det foregår i oktofonisk lyd og 180° widescreen !

I showet oplevede vi fædrelandet Frankrigs herlighed set gennem drengeøjne. Vi var med, da den franske hær ydmygede fjenden ved at være teknologisk foran og gjorde brug af datidens nye opfindelse, telegrafien, den trådløse kommunikation.

Bagefter myldrer enhver roligt ud, ganske ør af beundring og glad forventning til, hvad videnskaben og industrien næste gang har beredt af oplevelser til os.

Hov,.. kommunikation! Min begejstrede venstre hjernehalvdel opdager pludselig budskabet fra den anden side. Hun har længe forsøgt at trænge igennem med et ønske om at komme ud af huset, væk! Det kan godt være, at alle disse enkelt detaljer er vældig interessante, men hun kan altså bare ikke holde ud at være her! Det udvikler sig til et pragtfuldt skænderi med argumenter à la :

"Man må lade være med at blokere på forhånd og gå ind i det og lære det at kende. Så kan man først rigtig gøre noget."

"Men hvor længe er man i stand til at se, hvis man sidder i det til op over begge ører?"

"Jamen hvis man nu prøver at se bort fra hvor vi er, og hvordan her

er, så kan man sikkert få en masse ud af at fordybe sig i et hjørne af denne rigdom af viden."

Vi kom ud. Plast- og stålhimlen forsvandt, og en blå viste sig med en rigtig sol på. Fuglene sang over min høje vandstand af adrenalin og gamle klichéer. Smerten ved at give afkald på logiske argumenter gav kraft til at fornemme hvor vigtigt det er, at se med hjertet først.

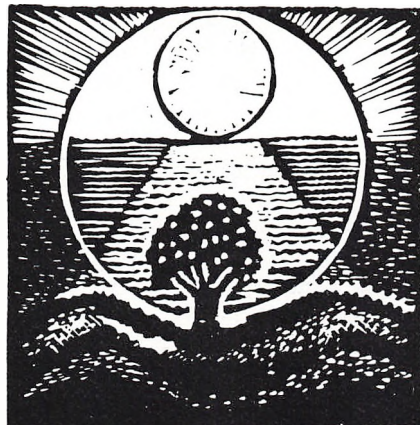
Og i det lys synes fremtiden temmelig formørket af det rod, der følger i kølvandet på videnskabens og industriens udskjelser.

Jeg indkalder derfor fra denne café i Paris til stiftende generalforsamling i V.O.K.S!, Verdensorganisationen for kommende slægtsled.

Af almindelige demokratiske hensyn har de nulevende generationer også stemmeret, idet ethvert menneske i grunden er en Budda, dvs. endnu et bud på Verdens redning.

Eneste punkt på dagsordenen til afstemning er:

"De gode muligheders bevarelse til evig tid."

Ekspressiv Idræt og Korsang

Sommerkursus 1989

Birgit Dusa Thorsgaard

Allerede i foråret 89 besluttede jeg at tilbringe en uge i sommerferien på en af landets mange højskoler. Det skulle have noget med idræt at gøre - gerne på en eksperimenterende måde. Jeg endevendte hele højskolernes katalog og måtte erkende at det ikke var muligt at finde et bedre tilbud end det på Egå Ungdomshøjskole. Jeg tænkte at alle andre naturligvis vilde have samme lyst som jeg og skyndte mig at tilmelde mig kurset. Jeg blev forbløffet da det viste sig at der kunne være optaget flere på holdet. For mig er det oplagt at vælge et kursus der udfordrer een og byder på noget helt andet end man er vant til...

Det var med store forventninger at jeg ankom til højskolen en varm sommerdag i juni og jeg må sige at jeg til fulde fik mine forventninger opfyldt og det blev i rigt mål så eksperimenterende som jeg kunne ønske. Det viste sig at det at beskæftige sig med korsang er fint og det at beskæftige sig med idræt, drama og kroppens signaler er fint, men at sammenstille to umiddelbart usammenstillede fag giver et kvalitativt spring i udvidelse af ens forestillingsverden. Der blev til stadighed skubbet til vore grænser. Ikke bare de fysiske og stemmemæssige grænser, men også puffet til vore grænser for

tæt samvær med andre mennesker og vores evne til at udtrykke os med vores krop. Det var morsomt og betagende at se, at et kor ikke blot er ubevægelige lydgivere, men at det lod sig gøre nærmest at "opføre" sangene med hele kroppen. Det lod sig ovenikøbet gøre for tilskuerne bogstaveligt at bevæge koret ved at flytte rundt på kormedlemmerne som tilskuerne nu syntes passede bedre rent visuelt.

Hele tiden blev vi forbavset over hvad vi skulle i gang med, og lige så forbavset over hvor det førte os. Vi troede vi skulle i gang med en tagfat det viste sig at blive til en pardans

vi troede vi skulle i gang med en kraftig fysisk træning, der viste sig at blive en langsom bevægelses meditation med korstemmer som smuk lyd-baggrund. En morgenopvarmning forvandlede sig til munter samvær med samtlige deltagere, og en udforskning af forskellige "lokalteter" rundt om på skolen forvandlede sig til små forestillinger, det viste hvad forskellige rum "gør" ved os.

Også lige et par ord om kursets lærere: Jeg synes, at det er rart at opleve lærere der tør stå ved at de selv og deres undervisning er under stadig udvikling og tør tage os andre med på nogle eksperimenter, hvor vi alle yder mere af os selv end vi er vant til eller vi på forhånd regnede med. Sammen at turde investere sig selv med risiko for at det mislykkes. Jeg synes at der var en fin balance mellem en regulær optræning af kroppen og sangstemmen og en appel til personlig psykisk udvikling - muligheden for at se sig selv fra nye vinkler.

Jeg vil hermed sige skolen tak for en god oplevelse, som blev hængende i krop og sind længe efter og tak for at I modigt kaster jer ud i noget hidtil uprøvet.

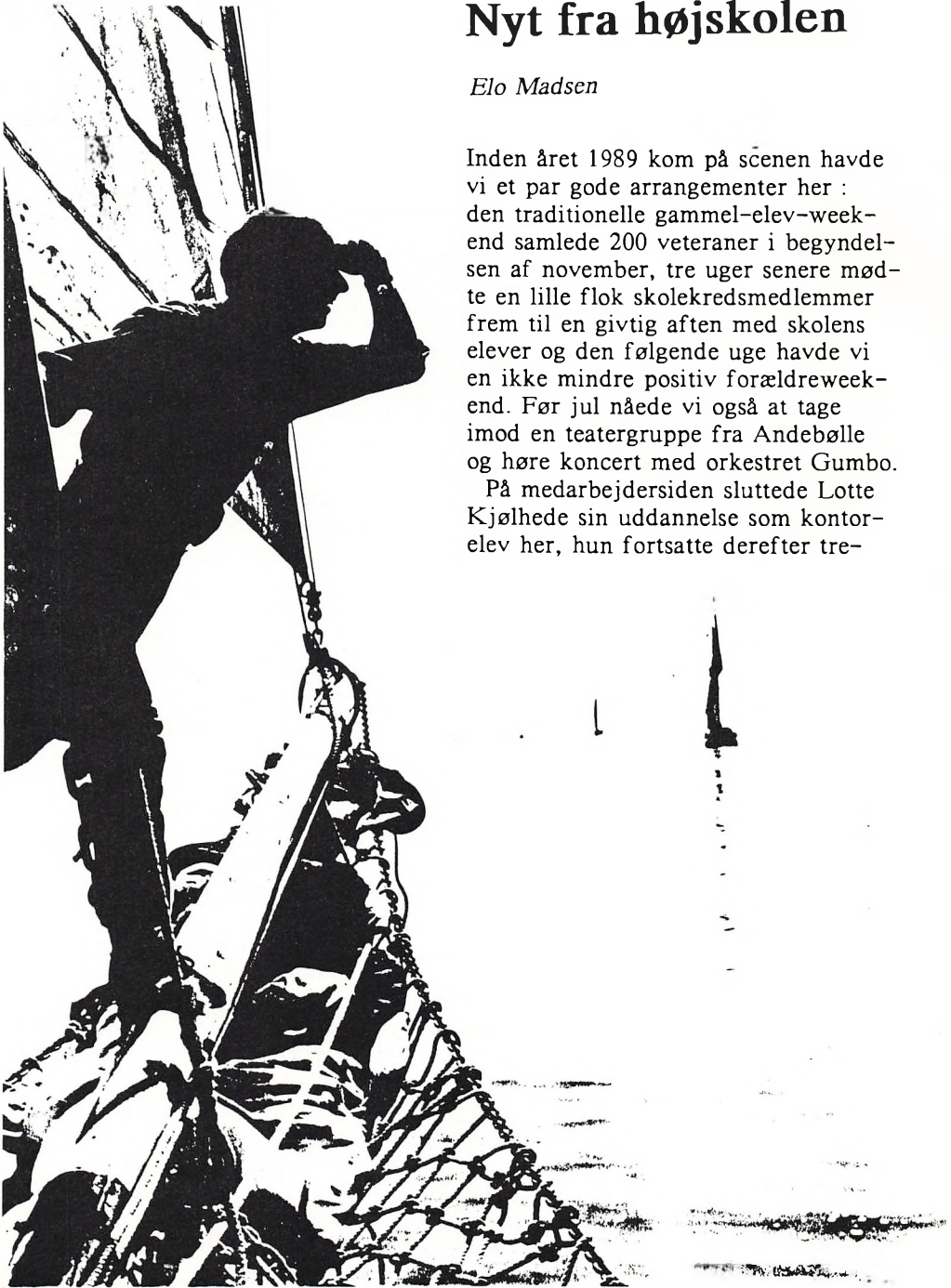

Nyt fra højskolen

Elo Madsen

Inden året 1989 kom på scenen havde vi et par gode arrangementer her : den traditionelle gammel-elev-week-end samlede 200 veteraner i begyndelsen af november, tre uger senere mødte en lille flok skolekredsmedlemmer frem til en givtig aften med skolens elever og den følgende uge havde vi en ikke mindre positiv forældreweek-end. Før jul nåede vi også at tage imod en teatergruppe fra Andebølle og høre koncert med orkestret Gumbo.

På medarbejdersiden sluttede Lotte Kjølhede sin uddannelse som kontor-elev her, hun fortsatte derefter tre-

fire måneder som deltidsansat hos os. Og Lars Morell afsluttede sin kvotat-lærerstilling for at begynde på gøg-lærskolen efter jul.

til medarbejdergruppen og viste sig at være en fortrinlig skiinstruktør.

Det lærte vi meget af uden at komme noget til. Stort set altså, værst gik

Efter nytår fik vi en ny kontorelev, Helle Henriksen. På kontoret er vi så fire, hvoraf Else, Sus og Elo dog er halvtidsansatte.

Det var den vinter der ingen vinter var, så det var med stigende spænding vi så hen til Norgesturen i januar - ville vi få sne under skiene eller mudder under gummistøvlerne? Ja vi fik i hvert fald ro under måltiderne, når bulletinerne fra Norge blev læst op.

Den 15. januar nåede vi Hovden næsten samtidig med sneen, som dog truede med at drukne os - i sjap. Men vi slap - og havde en forrygende uge. Ikke mindst takket være Martin A. Hansen, som netop havde sluttet sig

det Brian, som måtte have sin blindtarm fjernet på det nærmeste hospital - i Kristianssand: 230 km i ambulance. Jesper fulgte med og holdt ham på maven hele vejen.

Vi sluttede holdet med en opførelse af "Marathondansen" (og afslutning på en hel række andre fag også).

Samtidig med holdet sluttede Dorte Fisker det barselsvikariat hun havde haft for Pernille.

Og Gitte Flindt sluttede sin kunstneriske udsmykning af skolen med afleveringen af det store maleri, der nu liver op i lille sal. Desuden glæder vi os over udsmykningen af trappe rummet og hendes fremragende billeder i spisesalen.

Med starten af martsholdet måtte vi undvære Finn, som efter de obligate 10 år i højskolen fik bevilget studie-orlov i 4 måneder. Som vikar for ham ansatte vi Jan Ankerstjerne, som

straks faldt godt ind på stedet med fagene drama og musik. Jan er iøvrigt fortsat som kvotalærer efter vikariatet.

På køkkensiden skete der også nye ting. Inge Lise kom tilbage efter barselsorlov, men vi besluttede at lade Bente, som var vikar for hende, fortsætte i en deltidstilling. Det blev muligt fordi Inge samtidig opgav sin halvtidsansættelse i køkkenet og i stedet hævdede sin andel som kvotalærer. Desuden kunne vi løse et andet problem, som består i at køkkenet mange gange har lidt under at skulle tage afsked med gode folk som var ansat hos os i et jobtilbud for langtidsledige. Nu blev vi enige om at holde pause med det ved at tilbyde Ann en fortsat ansættelse.

Lyder det indviklet? Så skulle I se de opskrifter de plejer at lave mad efter.

For nu at tage pedelsiden med det samme: her i efteråret blev Freddie Axelsen afløst af Flemming Hammerbøl. Sammen med Ole har vi efterhånden et veltrænet fliselæggerhold. De kan som ingen andre her på stedet tåle at man træder på deres arbejde.

Også marts-holdet kunne vi starte med fuldt hus - godt og vel. Vi fik en ugestid besøg af en lille energisk amerikaner, Bonnie Staffel, som viste os sin kunnen i keramikundervisningen, som hun har arbejdet med i en menneskealder.

Et andet usædvanligt besøg fik vi af en gruppe tyske gymnasieelever, som næppe troede deres egne Auger da vi viste hvad vi lavede her.

Et af højdepunkterne på forårsholdet var naturligt nok Hollandsturen, som kom til at foregå i næsten tropisk varme - en enkelt dag i hvert fald.

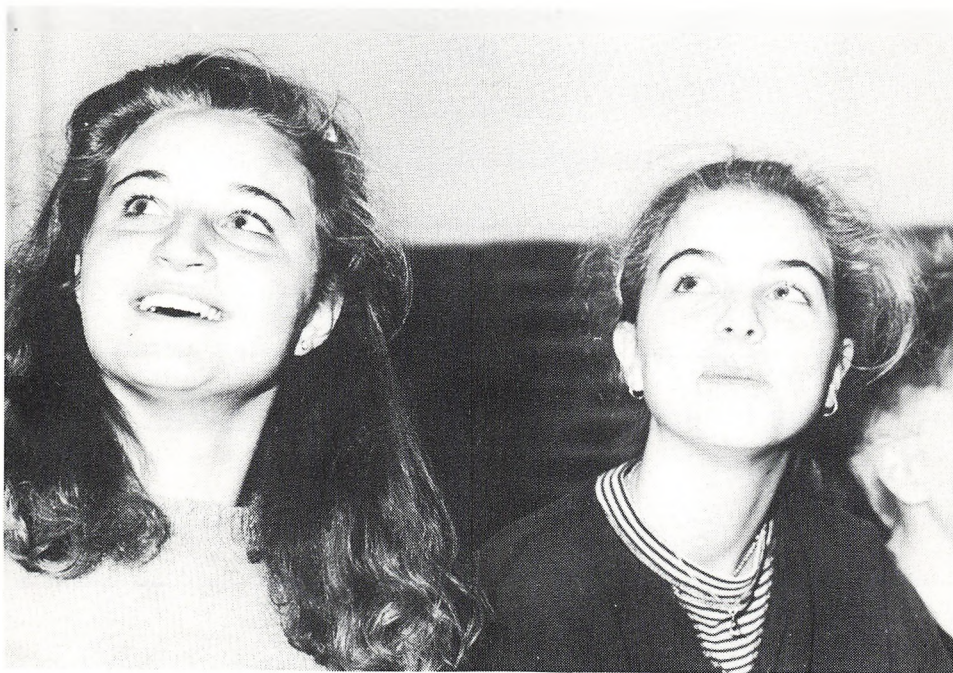
Foredragsrækken vi har samarbejdet med sognegården om, fortsatte med samme meget beskedne tilslutning trods så gode navne som Viggo Mortensen, Niels I. Meyer, Børge Salomonsen, Søren Brier, Jørgen I. Jensen og Niels Grønkjær, der alle med hver sin indfaldsvinkel tog fat på temaet "*Det nye verdensbillede - fornuft og følelse*". Selv om fremmødet har været skuffende har vi fået præsenteret så mange interessante standpunkter undervejs, at det så rigeligt var umagen værd.

Fremover vil vi nøjes med at arrangere nogle enkeltstående foredrag, så ingen i hvert fald kan tynges af at skulle planlægge at gå til mere end een foredragsaften.

Sommeren kom til at forløbe mere stiltfærdigt end beregnet fordi World Masters Games jo blev aflyst. Vi havde ellers reserveret plads til 70 idrætsfolk ...

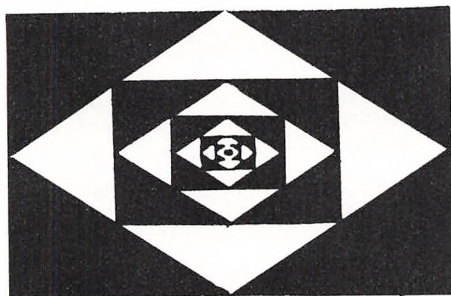
Til gengæld var der dynamik og -it på stedet under kurset "Korsang og ekspressiv idræt" med vor gamle ven Søren K. Hansen og Johan Borghäll - det kan man læse om i Dusas artikel et andet sted i bogen.

Og så kom vi i gang med efterårsholdet 89, som i skrivende stund allerede er langt i deres forløb. De tog kegler under elevmødet ved at stille op i lingeri som tjenerkorpset "Fars Finker" - til gengæld gav det en indtjening til Norgesturen i januar. Og netop i dag, den 22. november faldt årets første snefnug. Måske kan vi vente vinter til vinter, venner ?

FREUD og JUNG

Hvad er psykoanalyse ?

Sommerhøjskole 25.- 30. juni 1990

Peter Thielst
Asger Liebst
Misser Berg
Lisbeth Myers
Finn Lykke Schmidt

En gennemgang af grundbegreberne i Freuds psykoanalyse og Jungs analytiske psykologi. Desuden ser vi på de to teoriers anvendelighed ved forståelsen af drømme, myter, eventyr og billeder.

Egå Ungdoms-Højskoles Voksen-kurser

Eghøjvej 31 8250 Egå Tlf. 8622 0126

Sommerkursus 1990

Finn Lykke Schmidt

I de senere år har der været en stigende almen interesse for psykoanalysen. Ikke blot som terapiform, men også som arbejdsmetode og anskuelsesform inden for litteratur, malerkunst, musik, religion, filosofi, antropologi og andre beslægtede fagområder. Som følge heraf har vi i år valgt nogle foredragsholdere, der vil belyse forskellige opfatteiser af psykoanalysens indhold, form og anvendelighed.

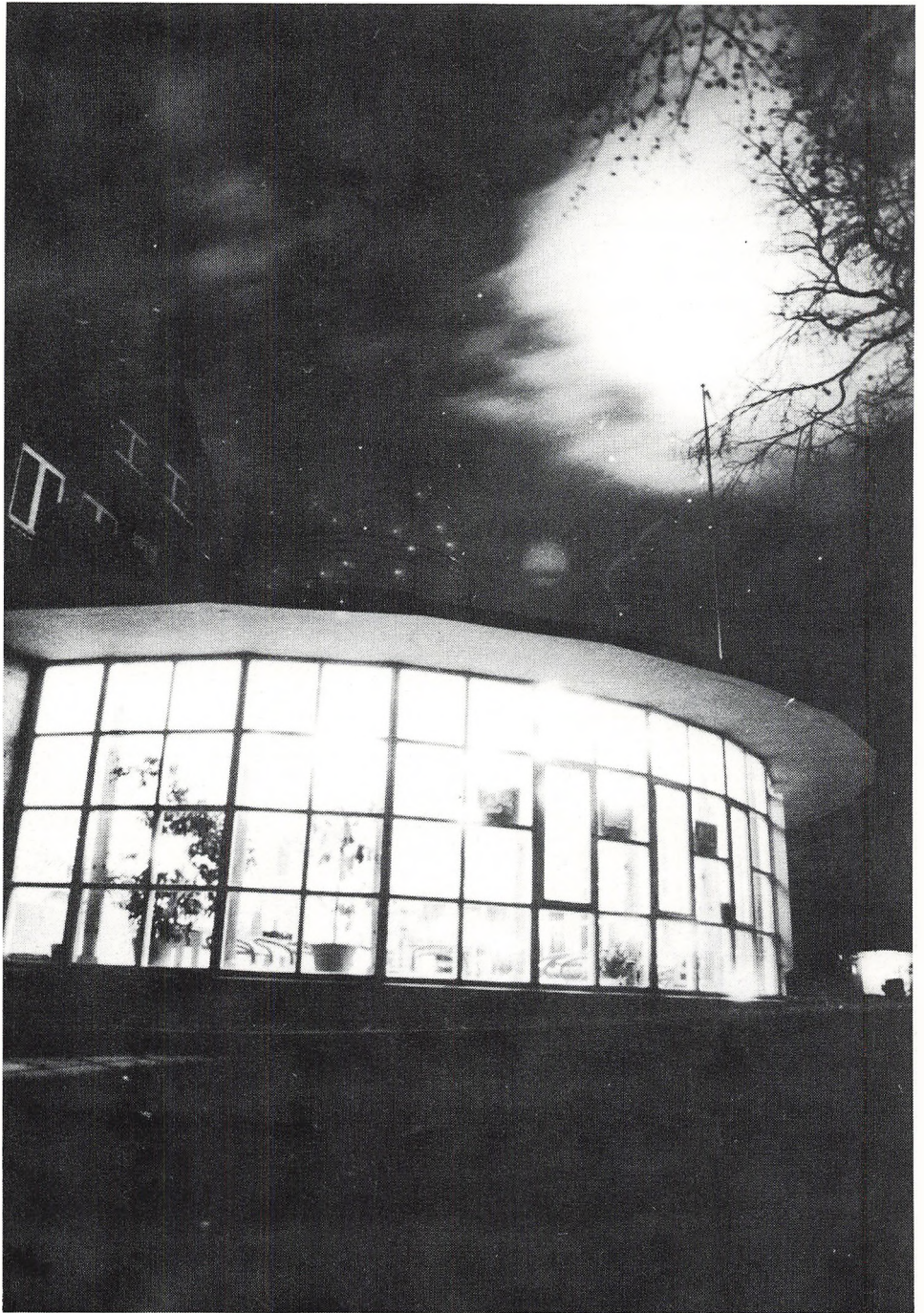
Peter Thielst - forfatter og redaktør: Grundbegreberne i Freuds psykologi, drømmetydning og det fortrængtes tilbagevenden i kunst og sindsygdøm, narcissismeteorien fra Freud til Alice Miller.

Misser Berg og Lisbet Myers begge tilknyttet Jung instituttet og praktiserende analytiske terapeuter: Grundbegreberne i Jungs analytiske psykologi, drømmetydning og den terapeutiske praksis, arketyperne i den menneskelige psyke og deres udtryk i myter, eventyr og litteratur.

Asger Liebst - forfatter og redaktør: Billedanalyse.

Kurset er for alle over 18 år og kræver ingen specielle forudsætninger. Udover den daglige undervisning vil der blive arrangeret forskellige andre aktiviteter der hører et sommerhøjskoleophold til.

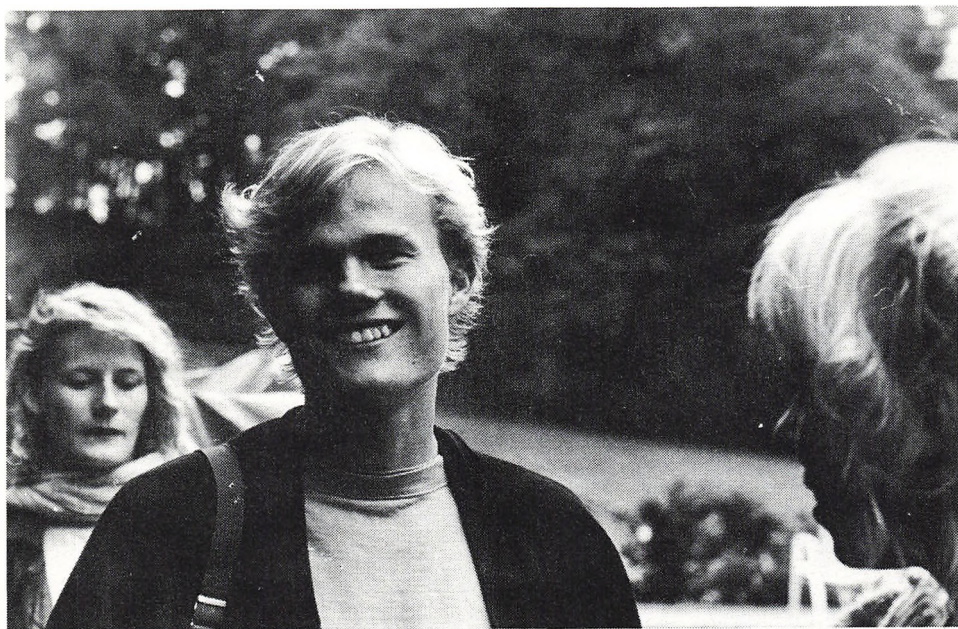

Jubilæumsmøde

Elever fra 1929/30 og 1930 (60 års jubilarer), 1939/40 og 1940 (50 års jubilarer), 1949/50 og 1950 (40 års jubilarer), 1964/65 og 1965 (25 års jubilarer), august-december 1979 og januar-maj 1980 (10 års jubilarer) indbydes til jubilæumsmiddag på skolen lørdag den 28. april 1990.

Indbydelsen vil blive sendt til alle, som vi kender adresser på. Da mange i midlertid har skiftet adresse uden at huske at informere os, opfordrer vi de nævnte årgange til selv at arbejde for et stort fremmøde.

Tilmelding må ske til højskolen senest tirsdag den 17. april.

Elever

1. marts - 20. juni 1989

Kenneth Lindberg Amstrup, 8600 Silkeborg
Anette Andersen, 8831 Løgstrup
Benjamin Stougaard Andersen, 9681 Ranum
Mette Andersen, 2730 Herlev
Michael Andersen, 4230 Skælskør
Pernille Bagesen, 4050 Skibby
Ulla Bak, 5500 Middelfart
Ann Brink, 9560 Hadsund
Lene Kjeldbjerg Bro, 7950 Erslev Mors
Martin Calmus, 2635 Ishøj
Anne Hyldal Christensen, 8320 Mårslet
Jan Christensen, 6270 Tønder
Nikolaj Tring Christensen, 1658 København V
Thomas Tuwel Christensen, 4293 Dianalund
Karen Gregers Clausen, 3460 Birkerød
Saskia Dalhoff, 1423 København K
Rigmor Dam, Fr-100 Torshavn
Thomas Drewsen, 4000 Roskilde
Ditte Erichsen, 8800 Viborg
Anders Ernst, 5500 Middelfart
Rikke Fischer, 3390 Hundested
Pernille Berit Hvilshøj Funch, 7470 Karup
Jonas Gabrielsen, 2620 Albertslund
Tone Ruud Galsøe, 2635 Ishøj
Dennis Gustav Hansen, 4500 Nykøbing Sj.
Jean H. Beranzino Hansen, 2300 København S
Laila Hansen, 6800 Varde
Kristina Hassing, 2820 Gentofte
Lene Rothausen Jakobsen, 7300 Jelling
Pernille Østergård Jensen, 3050 Humlebæk
Peter Yde Jensen, 8210 Århus V
Rasmus Peter Freiberg Jensen, 2900 Hellerup
Niels Jørgensen, 6330 Padborg
Marianne Jørgensen, 2740 Skovlunde
Lars Kejser, 2980 Kokkedal
Helene Kjærsgaard, 5270 Odense
Anna Lotte Kristensen, 8961 Allingåbro
Bitten Diana Kristensen, 3480 Fredensborg
Thomas Ditlev Kristensen, 3000 Helsingør
Dan Kristiansen, Grønland
Nikolaj Lang-Jensen, 2920 Charlottenlund
Mikkel Lind, 6800 Varde
Sys Lund-Jensen, 5240 Odense NØ
Kristoffer Møllerup, 4130 Viby Sjælland
Brian Nielsen, 2860 Søborg
Kim Nielsen, 9900 Frederikshavn
Lydia Bryde Nielsen, 2200 København N
Søren Veilbæk Nielsen, 5620 Glamsbjerg
Vibeke Østergaard Nielsen, 4300 Holbæk
Pernille Olsen, 2635 Ishøj
Bethina Diana Oster, 2610 Rødovre
Bettina Huus Pedersen, 8600 Silkeborg
Karina Fredskov Pedersen, 5631 Ebberup
Martin Baadsgaard Pedersen, 3060 Espergærde
Rasmus Lund Pedersen, 2950 Vedbæk
Bettina B. Dæncker Rasmussen, 5290 Marslev
Carin Salomonsen, 2740 Skovlunde
Lars Peter Sarauw, 2770 Kastrup
Malene Schmidt-Hansen, 6100 Haderslev
Mette Spangsberg, 3520 Farum
Mia Schwartz Szumlanski, 3300 Frederiksværk
Anne Gertrud Sørensen, 2630 Tåstrup
Laila Sørensen, 9330 Dronninglund
Lena Thomsen, 1632 København V
Pernille Marianne Thomsen, 9900 Frederikshavn
Gitte Thrane, 2605 Brøndby
Jens-Christian Topp, 9480 Løkken
Trine Troelsen, 6800 Varde
Caroline Varn, 6800 Varde
Randi Væver, 4250 Fuglebjerg
Charlotte Wiitanen, 3520 Farum
Jonn Winther-Jensen, 8270 Højbjerg
Annika E. Ring Wiwe, 7400 Herning

Kenneth Lindberg
Amstrup

Anette Andersen

Benjamin Slougaard
Andersen

Mette Andersen

Michael Andersen

Pernille Baggesen

Lilla Bak

Ann Brink

Lene Kjeldbjerg
Bro

Martin Calmus

Anne Hyldal
Christensen

Jan Christensen

Nikolaj Tring
Christensen

Thomas Tuvel
Christensen

Karen Gregers
Clausen

Saskia Balhoff

Rigmor Dam

Thomas Drewsen

Dille Erichsen

Anders Ernst

Rikke Fischer

Pernille Berit
Hvilsthøj Funch

Jonas Gabrielsen

Tone Ruud Gaiise

Dennis Gustav
Hansen

Jean H. Berantzino
Hansen

Laila Hansen

Kristina Hassing

Lene Reihausen
Jakobsen

Pernille Bøstergård
Jensen

Peter Yde Jensen

Rasmus Peter
Frøberg Jensen

Niels Jürgensen

Marianne Jørgensen

Lars Kejser

Helene Kjærsgaard

Egå Ungdoms-Højskole

1. marts – 20. juni 1989

Anna Lotte
Kristensen

Bitten Diana
Kristensen

Thomas Ditlev
Kristensen

Dan Kristiansen

Nikolaj Lang Jensen

Mikkel Lind

Sys Lund-Jensen

Kristoffer Møllerup

Brian Nielsen

Kim Nielsen

Lydia Bryde Nielsen

Søren Veilbæk
Nielsen

Vibeke Bøstergård
Nielsen

Pernille Olesen

Bethina Diana Øster

Bettina Houss
Pedersen

Karina Fredskov
Pedersen

Marlin Baadsgaard
Pedersen

Rasmus Lund
Pedersen

Bettina B. Øncker
Rasmussen

Carin Salamonsen

Lars Peter Sarauw

Malene Schmidt-
Hansen

Mette Spangsbørg

Mia Schwartz
Szumlanski

Anne Gertrud
Sørensen

Laila Sørensen

Lena Thomsen

Pernille Marianne
Thomsen

Gitte Thrane

Jens Christian
Topp

Trine Trøelsen

Caroline Varn

Randi Væver

Charlotte Wiitonen

Gitte Flint

Martin A. Hansen

Erik Pihl
Christensen

Helle Henriksen

Else Jensen

Elo Madsen

Elna Marie
Madsen

Jan Ankerstjerne

Freddy Axelsen

Torkild Holst

Inge Lise Vorre

Jonn Winther-
Jensen

Annika E. Ring
Wiwe

Jesper Gilbert
Jespersen

Pernille Gilbert
Jespersen

Louis Mogensen

Eva Olezen

Finn Schmidt

Inge Nielsen

Anne Iversen

Jytte Halverson

Sus Lindeløv

Søren Larsen

Maiken Johannsen

Ole Petersen

Ann Villadsen

Bente Berg

Elever

21. aug. 89 - 14. feb. 90

Christina Munk Andersen, 5600 Fåborg
Katrine Hoelgård Andersen, 3200 Helsingør
Lars Peder Andersen, 4720 Præstø
Trine Katrine Lea Andersen, 8450 Hammel
Arne Herman Axelsen, 8670 Låsby
Pia Juul Bach, 8500 Grenå
Camilla Behr, 2730 Herlev
Signe Bengtsson, 2700 Brønshøj
Jacob Christopher Berg, 4330 Hvalsø
Peter Wilson Bertelsen, 2791 Dragør
Hedda Bjørn, 4295 Stenlille
Maren Bo, 1875 Frederiksberg C
Sven Laurs Bomholt, 6720 Fanø
Rikke Worm Borch, 5230 Odense M
Lene Odgaard Bramsen, 3400 Hillerød
Charlotte Norup Lund Brix, 3300 Frederiksværk
Oskar Myhre Broberg, 3400 Hillerød
Karina Bruun, 2830 Virum
Claus Christensen, 2990 Nivå
Louise K. Juhl Christensen, 8900 Randers
Peter Houd Holst Christensen, 1824 Frederiksberg
Hanne Christiansen, 4340 Tølløse
Maria Delfs, 4070 Kr. Hyllinge
Anita Drews, 2770 Kastrup
Mette Henningsen Frederiksen, 3400 Hillerød
Stine Fribo, 3390 Hundested
Anja Dagny Hansen, 5683 Haarby
Dorthe Hansen, 4622 Havdrup
Thomas Hansen, 6400 Sønderborg
Randi Mia Hanson, 3520 Farum
Rikke Toft Jensen, 5935 Bagenkop
Laust Juel Jeppesen, 3520 Farum
Christina Jepsen, 8654 Bryrup
Lone Hauch Jepsen, 6400 Sønderborg
Stefan Johansen, 9900 Frederikshavn
Jane Jørgensen, 3140 Ålsgårde
Morten Bramming Jørgensen, 6990 Ulfborg
Palle Jørgensen, 3730 Nexø
Rikke Lyng Jørgensen, 6710 Esbjerg V
Botilde Akselbo Knudsen, 5250 Odense SV
Signe Kongebro, 2740 Skovlunde
Helene Kvint, 4000 Roskilde
Mette Hassinggaard Lauchand, 8660 Skanderborg
Teresa Lundberg, 8900 Randers
Heidi Mie Madsen, 8500 Grenå
Morten Marek, 6400 Sønderborg
Kaspar Matthison-Hansen, 3390 Hundested
Vicki Meier, 2100 København Ø
Trine Meyer, 8700 Horsens
Tanja Lyager Milde, 8983 Gjerlev
Jimmy Mortensen, 4600 Køge
Anne Dorte Møller, 5270 Odense N

Pia Vibeke Nielsen, 8900 Randers
Rasmus Nissen, 4050 Skibby
Rikke Nørby Olsen, 2880 Bagsværd
Sanne Rikke Roldsgaard Olsen, 8800 Viborg
Anitta Dragsdal Pedersen, 4400 Kalundborg
Lea Nørtved Pedersen, 2920 Charlottenlund
Troels Ljørring Pedersen, 6040 Egtved
Anja Reinert Petersen, 530 Færøerne
Kristianna Arnhild Petersen, 530 Færøerne
Flemming Rasmussen, 2950 Vedbæk
Lars Bo Rasmussen, 3080 Tikøb
Sisse Rasmussen, 2670 Greve
Mia Nicole Robertsen, 2730 Herlev
Mia Joo Rosasco, 4295 Stenlille
Jacob Groth Sangild, 4534 Hørve
Trine Jo Schultz, 2765 Smørumnedre
Mai Seidelin, 5250 Odense
Niels Jørgen Sidenius, 4200 Slagelse
Jakob Skifter, 8900 Randers
Line Camille Spanning, 1903 Frederiksberg C
Louise Strømvig, 2830 Virum
Poul Prasert Sørensen, 6230 Røddekro
Morten Tronæ, 2860 Søborg
Brian Wisborg, 5240 Odense NØ

Christina Munk Andersen

Kåthe Hoelgård Andersen

Lars Peder Andersen

Trine Kåthe Lea Andersen

Arne Herman Aæisen

Pia Juul Bach

Camilla Behr

Signe Bengtsson

Jacob Christopher Berg

Peter Wilson Bertelsen

Hedda Bjørn

Maren Bo

Sven Laura Bomholt

Rikke Werm Borch

Lene Odgaard Bramsen

Charlotte Nonp Lund Brix

Oskar Myhre Broberg

Karina Bruun

Claus Christensen

Louise K. Juhl Christensen

Peter Houd Holst Christensen

Hanne Christensen

Maria Della

Anita Drews

Mette Henningsen Frederiksen

Stine Fribo

Anja Dagny Hansen

Dorthe Hansen

Thomas Hansen

Rendi Mia Hansen

Rikke Toh Jensen

Lauis Juel Jeppesen

Christina Jepsen

Lone Hauch Jepsen

Stetan Johansen

Jane Jørgensen

Morten Bramming Jørgensen

Palle Jørgensen

Rikke Lyngø Jørgensen

Botilde Akebo Knudsen

Signe Kongebro

Helene Kvint

Mette Hasalinggård Lauchand

Teresa Lundberg

Heidi Mie Madsen

Morten Marek

Kaspar Mathison-Hansen

Vicki Meier

Trine Meyer

Tanja Lyager Milde

Jimmy Mortensen

Egå Ungdoms-Højskole
21 august 1989 - 14. februar 1990

Anne Dorte Møller

Pia Vibeke Nielsen

Rasmus Nissen

Rikke Narby Olsen

Sanne Rikke Roldsgaard Olsen

Anitta Dragdal Pedersen

Lea Nartved Pedersen

Troels Liering Pedersen

Anja Reinert Petersen

Kåstianna Arnhild Petersen

Flemming Rasmussen

Lars Bo Rasmussen

Sisse Rasmussen

Mia Nicole Robertsen

Mia Joo Rosasco

Jacob Groth Sangild

Trine Jo Schultz

Mai Seldein

Niels Jørgen Sidenius

Jakob Skifter

Line Camille Spønning

Louise Stømvig

Poul Praest Sørensen

Martin A. Hansen

Jan Ankerstjerne

Erik Pili Christensen

Hele Henriksen

Else Jensen

Eio Madsen

Elna Marie Madsen

Flemming Hammett

Freddy Aæisen

Torkild Holst

Inge Uæe Vorre

Morten Trønøe

Brian Wiaborg

Jasper Gilbert Jespersen

Pernille Gilbert Jespersen

Louis Mogensen

Eva Olesen

Finn Schmidt

Inge Nielsen

Anne Iversen

Jytte Halvorsen

Sus Lindeløv

Søren Larsen

Malken Johannsen

Ole Petersen

Ann Villadsen

Bente Berg

... og en hilsen fra medarbejderne

Har vi ikke kunnet andet i højskolen har vi dog kunnet tale med hinanden.
Og nu er *Muren* faldet, og hele verden er begyndt på det samme.
Godt det samme. Som Grundtvig sagde i 1832 :

Frihed lad være vort løsen i Nord
frihed for Loke så vel som for Thor
frihed for ordet i verdenen ny

*Jan Ankerstjerne
Freddie Axelsen
Bente Berg
Erik Pihl Christensen
Jytte Halvorsen
Flemming Hammerbøl
Martin A. Hansen
Helle Henriksen*

*Torkild Holst
Inge Lise Vorre
Anne Iversen
Else Jensen
Jesper Gilbert Jespersen
Pernille Gilbert Jespersen
Søren Winther Larsen
Maiken Slater Johannsen
Sus Lindeløv*

*Elna Marie Madsen
Elo Madsen
Louis Mogensen
Eva Olesen
Inge Nielsen
Ole Petersen
Finn Lykke Schmidt
Ann Villadsen*

Egåbogen 1989